

อ.วสิน อินสระ

เทคนิค
การเผยแพร่
พระศาสนา

เทคนิค

การเผยแพร่พระศาสนา

อ.วสิน อินสระ

เทคนิค การเผยแพร่พระศาสนา

อ.วสิน อินทสระ

Facebook : อาจารย์วสิน อินทสระ

Facebook : Wasin Indasara

www.ruendham.com

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือดีลำดับที่ ๓๑๙

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๕๘

จำนวนพิมพ์ ๔,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย ชมรมกัลยาณธรรม ๑๐๐ ถนนประโคนชัย

ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐-๒๗๐๒-๙๖๒๔

ออกแบบปก/รูปเล่ม คนข้างหลัง

ภาพประกอบในเล่ม ภรณี ไสร์จจุกล

พิสูจน์อักษร ทีมงานกัลยาณธรรม

พิมพ์โดย Canna graphic โทรศัพท์ ๐๘-๖๔๕๘-๓๗๙๒

www.kanlayanatam.com

คำอนุโมทนา

ชมรมกัลยาณธรรมโดยทันตแพทย์หญิงอัจฉรา กลิ่นสุวรรณ ขอ
อนุญาติพิมพ์หนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ข้าพเจ้า
อนุญาติด้วยความยินดียิ่ง คิดว่าจะเป็นประโยชน์แก่พระภิกษุ ผู้สนใจ
ในการเผยแผ่ศาสนา และประชาชนทั่วไป

พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอานนทที่ว่า การแสดงธรรมแก่ผู้อื่น
ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายเพราะผู้แสดงธรรมจะต้องตั้งตนไว้ในธรรม
๕ อย่างเสียก่อน คือ

๑. เราจักแสดงธรรมไปโดยลำดับ ไม่ตัดลัดให้ขาดความ
๒. เราจักอ้างเหตุผล แนะนำให้ผู้ฟังเข้าใจ
๓. เราจักตั้งจิตเมตตา ปรารภนาให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง
๔. เราจักไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภ
๕. เราจักไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น คือว่า จักไม่ยกตน
เสียดสีผู้อื่น

(พระไตรปิฎกบาลีเล่ม ๒๒ หน้า ๒๐๖)

ที่ว่า “แสดงธรรมไปโดยลำดับ ไม่ตัดลัดให้ขาดความ” นั้น หมายความว่า ไม่เลือกเอาเฉพาะที่ตนพอใจ แล้วทิ้งส่วนที่ตนไม่พอใจ เสีย

ในที่บางแห่ง พระพุทธองค์ตรัสว่า ทรงแสดงธรรมด้วยจุดมุ่งหมาย ๓ อย่างคือ

๑. เพื่อให้ผู้ฟังรู้จักเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น (ทรงแสดงเท่าที่จำเป็น)
๒. ทรงแสดงธรรมมีเหตุที่ผู้ฟังอาจตรงตามให้เห็นจริงได้ (บางครั้งทรงปรารภเหตุใดเหตุหนึ่งแล้วจึงทรงแสดงธรรมให้เหมาะสมแก่เหตุ)
๓. ทรงแสดงธรรมมีปาฏิหาริย์ หมายความว่า เมื่อผู้ฟังปฏิบัติตามแล้วได้รับผลจริง (เป็นปาฏิหาริย์อย่างหนึ่ง ที่เรียกว่า อนุสาสนีนีย์ปาฏิหาริย์)

(พระไตรปิฎกบาลีเล่ม ๒๐ หน้า ๓๕๖)

ท่านผู้อ่านโปรดดูในหนังสือ “พุทธวิธีในการสอน” ของข้าพเจ้าเพิ่มเติมด้วย พิมพ์ครั้งที่ ๕ โดยสำนักพิมพ์ธรรมดา เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๘

เรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” นี้ ข้าพเจ้าเขียนไว้นานแล้ว พิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๓๗ โดยสำนักพิมพ์ปัญญา รวมอยู่ในหนังสือเรื่อง “ชาวพุทธกับวิกฤติศรัทธา” แต่ในคราวนี้ได้แยกออกมาพิมพ์ต่างหาก เพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจในเทคนิคการเผยแผ่ศาสนา และได้เพิ่มเติมบทความเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อมวลชน” ซึ่ง

เคยตีพิมพ์ลงหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งนานแล้วมารวมไว้เป็นภาคผนวกด้วย ข้าพเจ้าหวังว่าท่านผู้อ่านจะได้รับประโยชน์สมความมุ่งหมาย พระพุทธเจ้าตรัสฝากไว้ว่า “ขอให้ชาวพุทธช่วยกันกล่าวธรรม ส่องแสงธรรม เพราะว่าธรรมนั้นแหละเป็นธงของผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ทั้งหลาย (ภาสเย ไชตเย ธมฺมํ ... ธมฺโม หิ อิตินํ ฐโช)

ขอผู้มีทุกข์จงพ้นทุกข์ ขอผู้มีภัยจงพ้นภัย ขอผู้มีโศกจงพ้นโศกตลอดกาลทุกเมื่อ

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

คำนำของ ชมรมกัลยาณธรรม

ข้าพเจ้าได้อ่านงานประพันธ์เรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ของท่านอาจารย์วศิน อินทสระ จากการเตรียมต้นฉบับงานพิมพ์หนังสือ *ชาวพุทธกับวิกฤตศีลรัทธา* ซึ่งมีเรื่องนี้รวมอยู่ด้วย เกิดความประทับใจในธรรมที่ท่านแสดงไว้เป็นลำดับขั้นตอนดีเหลือเกิน เมื่อท่านอาจารย์ปรารถนาจะจัดพิมพ์เรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” แยกต่างหากอีกเล่ม เพื่อให้เป็นคู่มือสำหรับบุคลากรทางศาสนา ครุบาอาจารย์ รวมทั้งผู้เผยแผ่ธรรมและประชาชนทั่วไป จะได้ใช้เป็นเครื่องมือและเป็นการกำลังใจในการทำงานและดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยแนวธรรมที่ท่านอาจารย์ได้ชี้แนะไว้ดีแล้ว ในนามชมรมกัลยาณธรรมรู้สึกยินดียิ่งที่จะได้เผยแผ่งานอันทรงคุณค่านี้ อีกครั้ง และยังได้รวมบทความเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อมวลชน” ไว้ในภาคผนวกด้วย

เนื้อหาในหนังสือ “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” เล่มนี้ เป็นธรรมลิขิตที่วิจิตรงดงาม ประทับใจข้าพเจ้าด้วยถ้อยธรรมอันสละสลวย อ่อนโยน นำมาปฏิบัติได้จริง เป็นธรรมจากดวงจิตที่เปี่ยมเมตตา พร้อมข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากประสบการณ์ตรงของท่านอาจารย์ ซึ่งตลอดชีวิตที่ผ่านมาเกือบ ๔๐ ปีนั้นท่านคือ “ครูโดยจิตวิญญาณ” โดยแท้

ด้วยความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ได้ขึ้นธรรมาส์นเทศน์ปฏิภาณ (ปากเปล่า) ตั้งแต่สมัยเป็นสามเณรน้อย (หลังจากจบนักธรรมโท) บ่มเพาะดวงปัญญาโชติช่วงลูกโชนสว่างไสวอยู่ภายใน ไม่เคยระย่อทอดอยู่ในความเพียร ท่านสามารถสอบเปรียญธรรมได้ทุกปี จนสามารถสอบผ่านเปรียญ ๗ ประโยค ตั้งแต่ยังเป็นสามเณร ครั้นต่อมาได้อุปสมบทเป็นพระแล้วจึงตั้งใจไปศึกษาวิชาการสมัยใหม่จากมหาวิทยาลัยที่มหาภูมิภวราชวิทยาลัย ด้วยหวังจะนำวิชาการความรู้สมัยใหม่มาใช้ประโยชน์แก่อุทิศแก่งานเผยแผ่ธรรมให้กว้างขวางทันสมัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งตามหลักสูตรท่านต้องใช้เวลาศึกษานานถึง ๗ ปี เพิ่มพูนปัญญาในพระธรรมคำสอน หวังได้มีโอกาสตอบแทนคุณพระศาสนา และทายกทายิกาผู้อุปถัมภ์บำรุงพระศาสนาตามลำดับ (ต่อมาได้ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยนานาชาติ ประเทศอินเดียด้วย) ซึ่งงานเผยแผ่ธรรมนี้คือปณิธานของท่านอาจารย์ที่มั่นคงและเปี่ยมด้วยคุณภาพมาตลอดชีวิต ท่านเปรียบพระธรรมประดุจมหาสมุทรแห่งนานาวัตนะที่ท่านร่ำมรยมืดดำในธรรมรส และไม่อิมไม่เปื้อนที่จะบอกจะสอนให้ผู้อื่นรู้ตามสืบเนื่องมาจวบจนบัดนี้ ปีที่ ๔๑ แห่งชาติกาล

กล่าวโดยรวมแล้ว งานประพันธ์เรื่องนี้ คือธรรมที่ท่านอาจารย์ เป็นอยู่ และคือเลือดเนื้อจิตวิญญาณของท่านอาจารย์ตามที่เป็นจริง เพราะความเป็นครูด้วยจิตวิญญาณเปี่ยมด้วยความกรุณานั้นเป็น ตัวท่านอยู่โดยแท้แล้ว เมื่ออ่านไปประโยคไหน บรรทัดไหน นั่นก็คือ คุณสมบัติที่มีในตัวท่านทั้งนั้น ช่างน่าอัศจรรย์ในธรรมที่ท่านทำให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น ข้าพเจ้าในนามคณะศิษย์จึงขอเป็นตัวแทนน้อมกราบ บูชาอาจารย์คุณ ปาเจราจริยา ไหนติ คุณุตตรานุสาสกา ขอนอบน้อม บูชาพระคุณครูผู้เปี่ยมเมตตา ยากจะหาผู้ใดเสมอเหมือน บุญกุศลใด อันจะพึงบังเกิดจากงานเผยแผ่ธรรมอันประเสริฐ จงมาคุ้มครองอภิบาล ปิยาจารย์ของข้าพเจ้า ให้ท่านปราศจาก ทุกข์ โศก โรค ภัย อยู่สงบ เย็นเป็นสุข ทุกทีพาราตริ ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ตามอธิษฐาน บารมีสืบเนื่องมา และหวังว่าหนังสือนี้จะมีประโยชน์แก่ทุกท่าน สมดัง กุศลเจตนาของท่านอาจารย์ เพื่อยังพหูชนให้มีดวงประทีปแห่งธรรม ส่องสว่างในดวงจิตสืบต่อไปทุกกาลสมัย เทอญ

ด้วยความเคารพบูชาในพระรัตนตรัยอย่างสูงยิ่ง

ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ

ประธานชมรมกัลยาณธรรม

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

สารบัญ

๑๓

บทนำ

๑๕

การเผยแพร่โดยการพูด

๓๑

การเผยแพร่โดยการเขียน

๓๙

การเผยแพร่โดยการทำตัวอย่างให้ดู

๔๙

สภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนา

๕๕

ภาคผนวก

- การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อมวลชน

๖๘

ประวัติ อ.วศิน อินทสระ

“

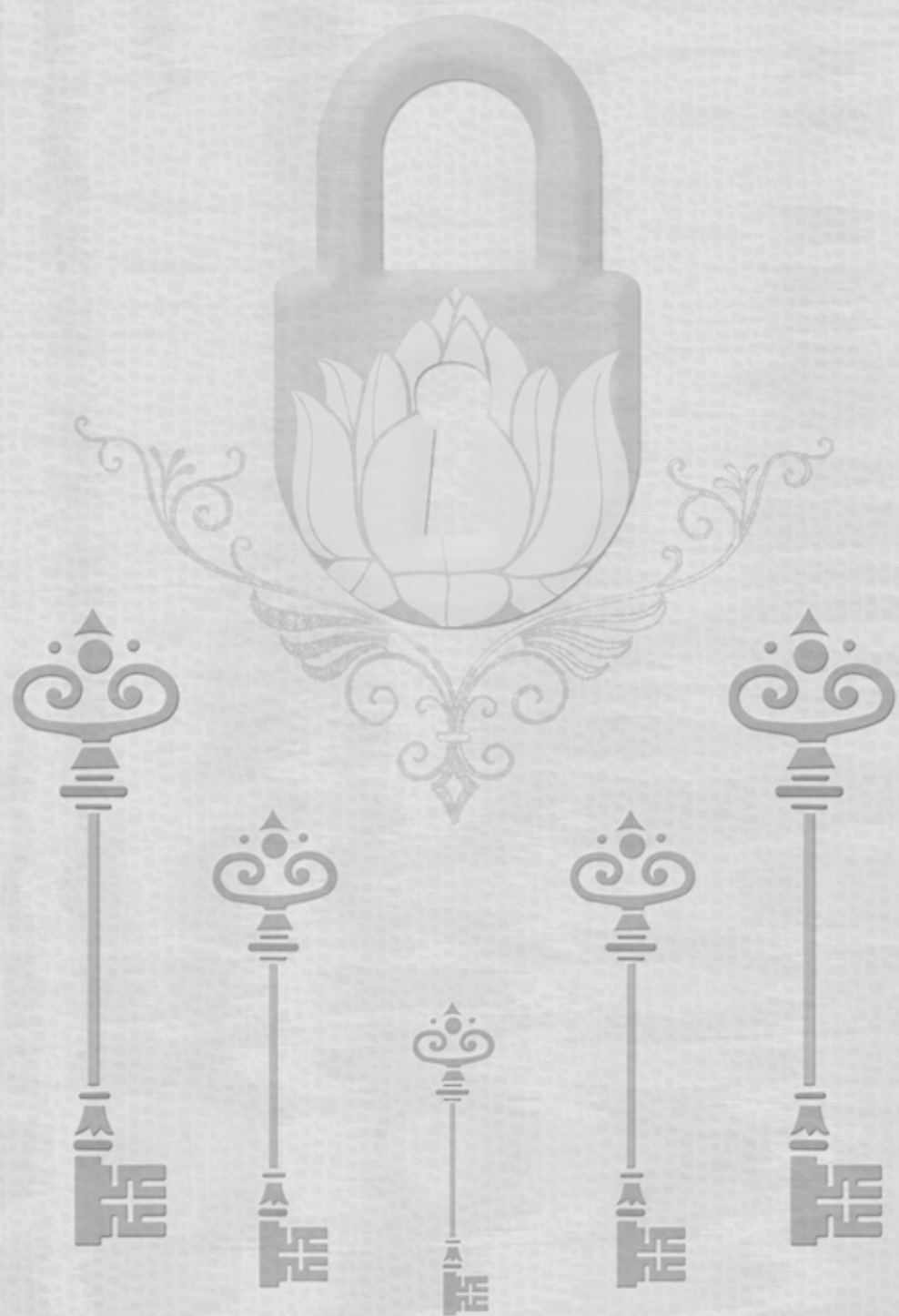
ความรู้ดีนั้นนับว่าดีอยู่แล้ว
แต่ที่ตลกกว่าก็คือการนำเอาความรู้นั้น
มาใช้ให้เกิดประโยชน์จริง
ทั้งแก่ตนเองและสังคม..

”

เทคนิคการเผยแพร่
พระศาสนา

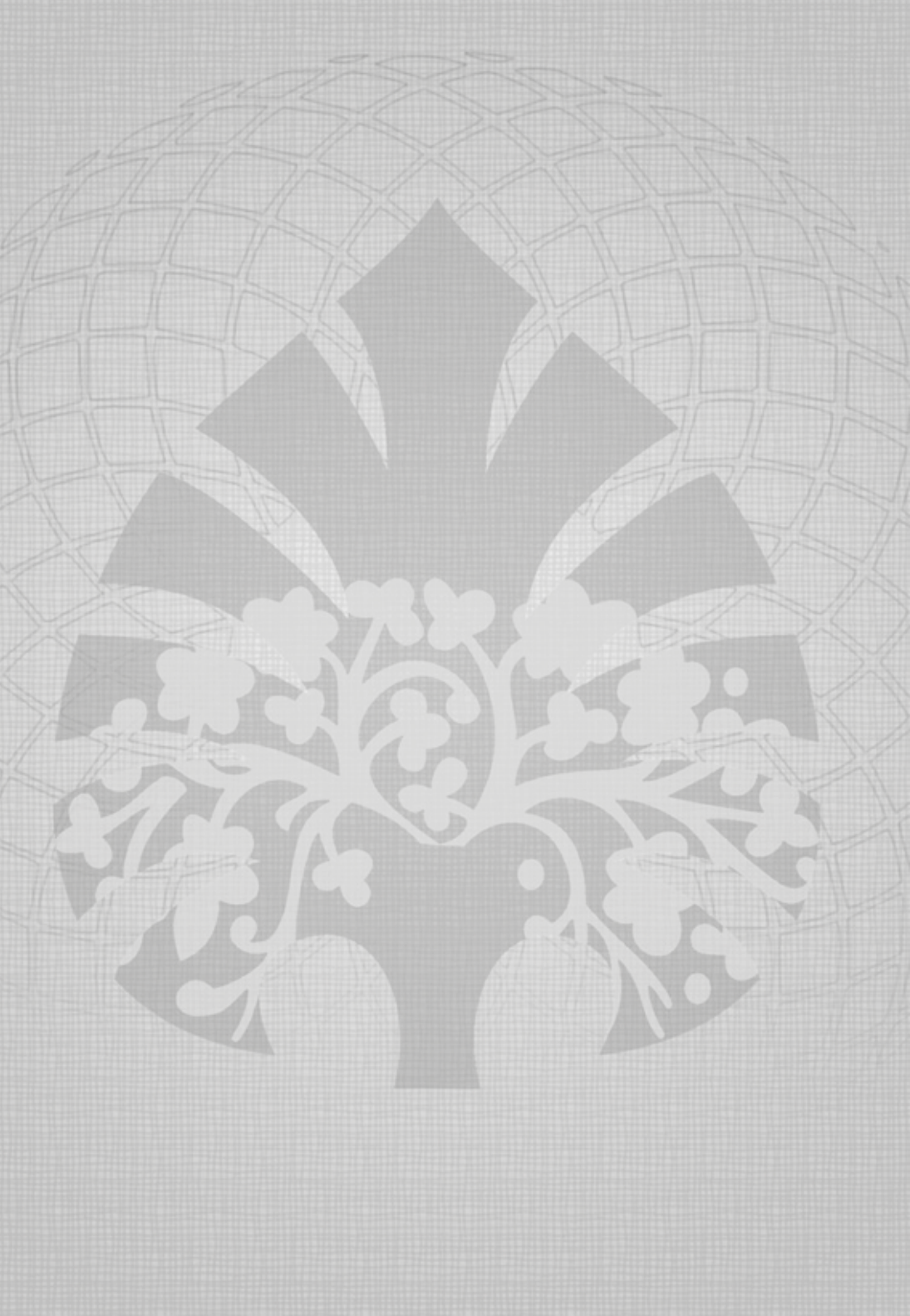

บทนำ

ในมหาวิทยาลัยสงฆ์นั้นมีหลักสูตรทันสมัย การเรียนการสอนดีพอสมควร (มีได้หมายความว่าเราพอใจในคุณภาพของนักศึกษาแล้ว ยังต้องปรับปรุงอีกมาก) แต่ยังขาดโครงการสำคัญอันหนึ่ง คือการฝึกอบรมพระภิกษุนักศึกษาผู้มีศักยภาพที่จะเป็นนักเผยแผ่ที่ดีได้ ให้มีคุณสมบัติเพียบพร้อมในการเป็นนักเผยแผ่ ถ้ามีโครงการนี้ขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นต้น มหาวิทยาลัยจะต้องสอดส่องพระภิกษุสามเณรผู้มีศักยภาพเช่นนั้น นำเข้าสู่โครงการเพื่อเป็นศาสนทายาทด้านเผยแผ่ต่อไป แปลว่า กำหนดหมายเอาไว้ว่าจะให้ใครทำอะไรต่อไป พร้อมกับมีกองทุนอุดหนุน มีปัจจัยแวดล้อม เพื่อให้ท่านเป็นอย่างนั้นจริงๆ โดยที่นักศึกษาเองก็สมัครใจด้วย ท่านเองก็คงภูมิใจที่ได้รับเลือกเตรียมตัวเพื่อเป็นนักเผยแผ่ที่สำคัญในอนาคต แม้ท่านจะอยู่ไม่ได้ในเพศบรรพชิต สึกไป ถ้ายังมีคุณสมบัติเช่นนั้นอยู่ ก็ยังทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาได้ในเพศฆราวาส

การเผยแผ่ทำได้ ๓ วิธี คือ

- การพูด
- การเขียน
- การทำตัวอย่างให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น

การเผยแผ่ โดยการพูด

การเผยแผ่โดยการพูดนั้น ทำกันโดยทั่วไปอยู่แล้วและทำกันมาก ทั้งในทีวีและวิทยุ แต่ดูๆ ค่อนข้างจะได้ผลน้อย ไม่ค่อยคุ้มเวลา น่าจะลองวิเคราะห์หัดดูว่า เพราะอะไร?

๑.๑ เกี่ยวกับตัวผู้พูดหรือผู้สอน มีคุณสมบัติพอหรือไม่?

เช่น คุณสมบัติของผู้เผยแผ่ ที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่าคุณสมบัติของผู้กล่าวธรรม (ธรรมกถิกะ หรือที่เรียกอย่างไทยๆ ว่า “ธรรมกถึก”) กล่าวคือ

ก. แสดงธรรมไปโดยลำดับไม่ตัดลัดให้ขาดความ หรือไม่ตัดจนเสียความ ฟังแล้วไม่ได้ความหมายเต็มบริบูรณ์ อาจทำให้ผู้ฟังถือเอาผิดเพราะฟังเพียงบางตอนบางตอนของเรื่องนั้น ผู้แสดงธรรมบางคนดึงเอาพระพุทธรูปเจเพาะส่วนที่ตนพอใจ เข้ากับความเห็นของตนได้เท่านั้นมาแสดง นอกนั้นตัดออกไป อย่างนี้ก็เรียกว่าตัดลัดให้เสียความ เป็นอันตรายต่อผู้ฟังซึ่งรู้ไม่ทั่วถึงด้วย

ข. แสดงธรรมโดยการอ้างเหตุผล เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจตามเหตุผลนั้น ทุกอย่างมีเหตุผลอยู่ เราจะเข้าถึงเหตุผลหรือไม่เท่านั้น ผู้เข้าถึงเหตุผลย่อมรู้เหตุผลได้ลึกกว่าผู้เข้าใจไม่ถึง ในการแสดงธรรมหรือตอบคำถามจึงต้องหาเหตุผลประกอบให้ชัดเจน

ค. แสดงธรรมโดยอาศัยเมตตา प्रารณาให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของผู้แสดงเองหรือวกเวียนเข้าหาประโยชน์ของผู้แสดง เพียงแต่เอากการแสดงธรรมบังหน้าไว้เท่านั้น

ข. แสดงธรรมโดยไม่เห็นแก่อามิส ลากสักการะและชื่อเสียงแต่เพียงเห็นแก่ธรรม เห็นความถูกต้องในการครองชีวิตของประชาชน ให้ดวงตาคือแสงสว่างทางปัญญาแก่มหาชน ไม่มอมเมาเขาให้หลงใหลอยู่ในเรื่องอันไร้สาระ

ง. แสดงธรรมโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น คือไม่ยกตนเสียดีผู้อื่นหรือยกตนข่มผู้อื่น แต่แสดงธรรมไปตามธรรม ไปตามความถูกต้อง อย่างที่พระอานนท์แสดงธรรมแก่คหบดีผู้เป็นศิษย์ของอาชีวกคนหนึ่ง ณ โขสิตาราม เมืองโกสัมพี

ศิษย์ของอาชีวกผู้นั้นถามว่า คนพวกไหนกล่าวธรรมไว้ดีแล้ว พวกไหนปฏิบัติ พวกไหนดำเนินไปดีแล้วในโลก? พระอานนท์ถามเขาว่า คนพวกไหนที่แสดงธรรมเพื่อละระคะ โทสะ โมหะ คนพวกนั้นเรียกว่า กล่าวธรรมไว้ดีแล้วได้หรือไม่ คหบดีตอบว่า คนพวกนั้นชื่อว่ากล่าวธรรมไว้ดีแล้ว

พระอานนท์กล่าวต่อไปว่า คนพวกใดปฏิบัติเพื่อละระคะ โทสะ โมหะ ชื่อว่าปฏิบัติดี คนพวกใดตัด ระคะ โทสะ โมหะได้แล้ว ชื่อว่า ดำเนินไปดีในโลกหรือไม่?

คหบดียอมรับว่าเป็นเช่นนั้น และชมเชยพระอานนท์ว่า

“ธรรมเทศนาของพระอานนท์ดีแท้ ไม่ยกกรรมของตน ไม่รุกราน ธรรมของผู้อื่น แสดงธรรมไปตามเหตุ กล่าวแต่เนื้อความ ไม่ยกตน ท่านทั้งหลายนั้นแหละ แสดงธรรมเพื่อละระคะ โทสะ โมหะ ท่านทั้งหลายนั้นแหละ ปฏิบัติดีแล้วในโลก ท่านทั้งหลายนั้นแหละ ตัดระคะ เป็นต้น ได้แล้ว ดำเนินไปดีแล้วในโลก”

คหบดีแสดงตนเป็นอุบาสกนับถือพระรัตนตรัยตลอดชีวิต

การแสดงธรรมหรือการกล่าวธรรมโดยไม่กระทบตน คือไม่ยกตน ไม่กระทบผู้อื่นคือไม่ข่มผู้อื่นนั้นเป็นองค์สำคัญข้อหนึ่งของพระธรรมกถึก ผู้กล่าวธรรมส่วนมากมักอดไม่ได้ที่จะยกตน โอ้อวดตน ขณะเดียวกันก็ข่มผู้อื่นหรือลัทธิของผู้อื่น อันเป็นเหตุให้ดูหมิ่นเหยียดหยาม กันแล้วทะเลาะวิวาทกัน ผู้แสดงธรรมพึงสำรวจตน ตั้งจิตเมตตา ปรรณนาความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ฟัง แม้ถูกขัดแย้งก็ไม่พึงโกรธ พึงอธิบายให้ผู้ฟังรู้เห็นตามที่ตนรู้และเข้าใจ อะไรที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจ ก็บอกว่าข้อนี้ยังไม่รู้ไม่เข้าใจ ขอเวลาไปสอบสวนทบทวนดูก่อน ค้นคว้าหรือถามท่านผู้รู้ดูก่อน ไม่เสียหายอะไร แน่ใจแล้วจึงบอกกล่าว เพื่อผู้ฟังจะได้ไม่จดจำไปผิด ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่ง

พระศาสดาตรัสกับพระอานนท์ว่า “อานนท์ การแสดงธรรมแก่ผู้อื่นนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะทำได้โดยง่าย ผู้แสดงธรรมพึงตั้งธรรม ๕ อย่างไว้ในตนหรือในใจ คือ ๑-๕” ดังกล่าวมาแล้ว

โดยนัยดังกล่าวมานี้ ผู้แสดงธรรมน่าจะต้องสำรวจอยู่เสมอว่ามีธรรมเหล่านี้อยู่ในตนหรือไม่ ถ้าไม่มี ก็หยุดการแสดงธรรมไว้ก่อนเพื่ออบรมตนให้มีคุณธรรมดังกล่าวเสียก่อนแล้ว การแสดงธรรมแก่ผู้อื่นย่อมมีผลมาก ทั้งแก่ผู้แสดงเองและแก่ผู้ฟัง การอบรมสั่งสอนผู้อื่นนั้นควรต้องตั้งต้นจากการอบรมสั่งสอนตนเองให้พอควรเสียก่อนจึงจะเหมาะสมและมีผลดี

๑.๒ การเตรียมตัว ผู้สอน ผู้แสดงธรรม ไม่เพียงประมาทแม้จะพูดในเรื่องที่ตนมีความรู้อยู่แล้วก็ตาม ก็ควรเตรียมตัวพอสมควร ทำให้มั่นใจและไม่ผิดพลาด

๑.๓ การค้นคว้า ผู้พูดควรค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความคิดอะไรใหม่ๆ จากตนบ้าง ไม่ใช่พูด เทศน์ ปาฐกถาแต่ของเก่าหรือสิ่งที่ชาวบ้านเขารู้แล้วอยู่ตลอดเวลา ก็เลยทำกันแต่พอเป็นพิธีทั้งผู้สอนและผู้ฟัง

๑.๔ หลักฐาน เมื่ออ้างสิ่งใดก็ควรมีหลักฐานและควรดูให้แม่นยำแล้วจดบันทึกไว้เพื่อช่วยความจำในการแสดงธรรม นักแสดงละครเขายังมีการซ้อม การท่องบทกันมากๆ นักแสดงธรรมไม่ค่อยซ้อม ไม่ค่อยท่องบท บางท่านไม่ประมาท มีการเตรียมตัว เขียนบท

ไปด้วย ในการแสดงธรรมนับว่าเป็นประโยชน์เพราะทำให้แม่นยำและเหลือเป็นเอกสารหลักฐานไว้อ่านเองก็ได้ แต่เพิ่มเติมเสียนิดหน่อยแล้วส่งไปพิมพ์ในนิตยสารต่างๆ ก็ได้ เป็นประโยชน์ในวงกว้างต่อไป หลักฐานที่ค้นคว้าได้ในการบรรยายแต่ละครั้งแต่ละเรื่องเก็บรวบรวมไว้ใช้ประโยชน์ได้เป็นเอกประการ

สังเกตดูมีนักพูดทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์หลายท่าน พออ้างหลักฐานก็มักผิดพลาด แม้เพียงจะเล่านิทานประกอบก็ผิดพลาดทั้งนี้คงเนื่องมาจากไม่ได้เตรียมตัว นึกจะพูดอะไรก็พูด ถ้าเตรียมตัว เรานึกจะพูดอะไร เล่าอะไร ถ้าไม่แน่ใจ เราต้องกลับไปอ่านใหม่ จนแม่นยำแน่ใจ เพราะการเล่าผิดเป็นการให้ข้อมูลผิด ผู้ฟังจำไปผิด เล่าต่อๆ กันไป จึงผิดเพี้ยนต่อๆ กันไป คนส่วนมากไม่ค่อยสอบสวนถึงต้นตอ ฟังแล้วก็ต่อไปเลย

๑.๕ บุคลิกภาพของผู้แสดงธรรม หมายถึงการแต่งกาย กิริยามารยาท การพูดจา การวางตน ซึ่งรวมแล้วเป็นบุคลิกภาพ ถ้าบุคลิกภาพดี ทำให้ดูดี เรียกความนิยมเลื่อมใสจากผู้ฟังได้แล้วตั้งแต่แรกเห็น เป็นความประทับใจแรก (First impression) แต่ต้องให้เป็นเรื่องปกติธรรมดา อย่าเป็นกิริยาที่เสแสร้งซึ่งจะดูน่าเกลียดมากกว่าน่านิยม

๑.๖ ความรู้ ผู้แสดงธรรม ผู้บรรยายควรอบรมตนให้เป็นผู้มีความรู้ดีในเรื่องที่ตนแสดง ประกอบด้วยองค์ของพหุสูติในเรื่องนั้น กล่าวคือ

- (๑) ทรงสุตะ สั่งสมสุตะ คือ มีความรู้มากในเรื่องนั้น (สุตตโรสุตสนุนิจฺจโย)
- (๒) จำได้มาก (ธตา)
- (๓) ว่าได้คล่อง เขียนได้คล่อง (วจสา ปริจิตา)
- (๔) ใคร่ครวญเพ่งพินิจอยู่เสมอ (มนสานุเปกฺขิตา)
- (๕) มองเห็นทะลุปรุโปร่ง (ทิฏฺฐิจฺยา สุปฺปฏิวิทฺธา)

๑.๗ มีความสามารถดี ในการกล่าว ในการบรรยาย ทำของยากให้่ง่ายได้ ของ่ง่ายทำให้ลุ่มลึกลงไปโดยลำดับได้ คือ จะเอาปริยายต่ำหรือสูงก็ได้ พร้อมทั้งใช้ภาษาเข้าใจง่าย ที่ยากหาอุปมามาเปรียบเทียบให้เข้าใจ เหล่านี้รวมอยู่ในความสามารถดี

อีกปริยายหนึ่ง คุณสมบัติของผู้แสดงหรือผู้สอนในฐานะเป็นกัลยาณมิตร ท่านแสดงไว้ ๗ ประการคือ

- *ปิโย* น่ารัก น่าสนทนสนมไว้วางใจ
- *ครุ* น่าเคารพ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเมื่อเข้าใกล้ เป็นที่พึ่งอันปลอดภัยได้
- *ภาวนีโย* น่ายกย่องในฐานะเป็นคนมีคุณธรรม มีความรู้สมฐานะของตนและอบรมตนให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มพูนอยู่เสมอ
- *วตฺตา* รู้จักพูด พูดเป็น หมั่นอบรมสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือนไม่เพิกเฉย เป็นที่ปรึกษาหารือได้
- *วจนฺทฺชโม* อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือแม้ผู้เรียนจะซักถามอย่างไร ก็ยินดีตอบให้กระจ่าง ไม่อึดอัด เบื่อหน่าย

- *คมกวีรณฺจ กถิ กตฺตา* กล่าวชี้แจงเรื่องราวต่างๆ ให้ลึกซึ้ง โดยลำดับได้ (แม้ของยากก็ทำให้ง่ายได้)

- ใน *จฎฐาเน นิโยชเย* ไม่ชักนำไปในฐานะ คือในสิ่งอันเป็นไปไม่ได้ ไม่ชักนำไปในทางเสื่อม (*สขสุตฺร อง. สตฺตก. ๒๓/๓๓/๓๔*)

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า คุณสมบัติเหล่านี้มีในผู้ใด ผู้นั้นจัดว่าเป็นผู้ใคร่ประโยชน์ คือหวังประโยชน์เกื้อกูล หวังอนุเคราะห์ อันผู้ต้องการมิตรควรคบหาสมาคมไว้เป็นมิตร

ในข้อ ๓๓ แห่งสัตตกนิบาต อังคุตตรนิกายนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงคุณสมบัติของมิตร (ทั่วไป) ไว้ ๗ ประการคือ

- ให้สิ่งที่ให้ได้ยาก (เช่น ให้ของรักของพอใจ)
- ทำสิ่งที่ทำได้ยาก (เช่น ทำอุปการะต่อมิตรผู้ออกปากขอความช่วยเหลือ)
- ทนสิ่งที่ทนได้ยาก (เช่น อดทนต่อถ้อยคำอันรุนแรงแต่รู้ว่าเขาพูดด้วยความหวังดี ตลอดถึงอดทนต่อความผิดพลาดของมิตรที่มีต่อเรา)

- บอกความลับของตนแก่เพื่อน
- ปกปิดความลับของเพื่อน
- ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
- เมื่อเพื่อนสิ้นทรัพย์ก็ไม่ดูหมิ่น

พูดถึงเรื่องคุณสมบัติของผู้แสดงธรรม ผู้สอนธรรม โยงเลยมาถึงคุณสมบัติของมิตร ต่อเนื่องจากผู้สอน ในฐานะเป็นกัลยาณมิตร

ของผู้เรียนหรือผู้ฟัง

ข้าพเจ้าขอฝากไว้ในที่นี้ด้วยว่า การสร้างบรรยากาศให้เป็นการกัลยาณมิตรหรือ “ความเป็นกันเอง” แต่พอประมาณ พอสมควร ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนนั้นเป็นความสำคัญและจำเป็น เพื่อไม่ให้เครียดหรือเป็นทางการเกินไป

๑.๒ เกี่ยวกับเรื่องที่พูดหรือเรื่องที่น่ามาสอน จะนำเรื่องอะไรมาสอนอย่างไร จำเป็นต้องให้พอเหมาะพอดีกับผู้ฟังหรือผู้เรียน เรื่องนี้ต้องอยู่ในวิจาร์ณญาณของผู้สอน

กล่าวโดยทั่วไป การสั่งสอนก็คือการให้การศึกษา การให้การศึกษาที่ดีนั้นก็คือการช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ มองสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง พระพุทธศาสนาเน้นตรงจุดนี้มาก

เรามักได้ยินได้ฟังเสมอที่มีผู้กล่าวสั่งสอนเราว่าให้มองคนในแง่ดี มองโลกในแง่ดี มองสิ่งทั้งหลายในแง่ดี และเราก็มักจะเชื่อตามว่าการมองในแง่ดีนั้นดี อย่างน้อยก็ดีกว่ามองในแง่ร้าย แต่ตามความเป็นจริงแล้ว การมองในแง่ดีทำให้เราผิดพลาด ตัดสินใจพลาดได้เสมอเหมือนกันเพราะตามความเป็นจริงแล้วคนทั้งหลาย สิ่งทั้งหลาย เหตุการณ์ทั้งหลายไม่ได้ดีอย่างที่เรามองเสมอไป ถ้าเรามองในแง่ดีด้านเดียว สิ่งร้ายอาจมาถึงเราก็ได้ เพราะเขาเป็นคนร้าย

ตรงกันข้าม บางคนมองแต่ในแง่ร้ายก็อาจพลาดได้เหมือนกัน เพราะคนทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายและเหตุการณ์ทั้งหลาย บางทีก็มีได้

ร้ายแรงอย่างที่เรามอง เรามองเห็นไปเอง ทำให้เราไม่มีความสุข ต้องหอบทุกข์ ความกังวลไว้มากเกินไป ระวังแคลงใจมากเกินไป พวกมองในแง่ร้ายป้ายสีโลกให้ดำเกินไปนี้ ทางปรัชญาเรียกพวก เพสสิมิสต์ (pessimist) ส่วนพวกมองโลกในแง่สุขเพลิดเพลินหลงไหล อยู่ในโลกพอใจ ติดจมอยู่ในโลก เห็นโลกนี้ดี น่าอยู่ น่าอภิรมย์เรียก พวกออปติมิสต์ (optimist) เอียงสุดไป ๒ ฝ่าย ไม่ได้ดำเนินอยู่ใน ทางสายกลาง คือการมองตามเป็นจริง คือให้เห็นว่า จริงๆ เป็น อย่างไร แล้วพูดไปตามนั้น

คน ๒ คน คนหนึ่งเกลียด ก. เห็น ก. ชั่ว เลวไปหมดทุกอย่าง อีกคนหนึ่งรัก ก. เห็น ก. ดี น่ารักไปหมดทุกอย่าง เราจะเห็นว่า คนหนึ่งมอง ก. ด้วยโทสาคติ (ถ้าเอียงเพราะไม่ชอบ) อีกคนหนึ่ง มอง ก. ด้วยฉันทาคติ (ถ้าเอียงเพราะรักเพราะชอบ) เราจะไม่ได้รับ ข้อมูลความจริงเกี่ยวกับ ก. จากคน ๒ คนนี้ ถ้าเราต้องการข้อมูล ความจริง เราต้องถามคนที่เขาวางใจเป็นกลางกับ ก. มองเห็นดี เป็นดี ชั่วเป็นชั่ว เรียกว่า มองตามความเป็นจริง แต่บุคคลผู้นั้น จะต้องมีความมีปัญญา มีโยนิโสมนสิการ ไม่ใช่ไปถามคนใจ ซึ่งก็คงไม่ได้ ข้อมูลที่เป็นจริงอยู่นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ การที่จะมองอะไรๆ ตามเป็นจริงได้นั้นต้องมาจาก เหตุคือ การพัฒนาปัญญาและต้องเป็นสัมมาปัญญา (สัมมปุญญายปัสสติ) เห็นเอง เกิดขึ้นในตนเอง เป็นปัญญาอันถูกต้องของ ตนเอง ไม่ใช่ปัญญาของครูหรือจำครูมาพูด โดยไม่ได้แจ่มแจ้งในใจ ของตน ไม่ enlightenment หรือมีโพธิเกิดขึ้นจริง

การสอน เราต้องสอนมุ่งเน้นให้เขาพัฒนาปัญญาของเขาขึ้นมาเอง ไม่ใช่เป็นการยัดเยียด ถ้ามีการให้ท่องจำก็เพียงเพื่อเป็นขั้นเตรียมการเบื้องต้น มีเป้าหมายอันแน่นอนว่าต้องให้เขาเข้าใจในที่สุดตัวผู้เรียนต้องรับเอง ถ้าไม่รับยอมเหมือนรดน้ำลงบนหินไม่ซึมซับ เสียเวลาเปล่า

ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนเข้าใจนี้ในหลักสูตรนักธรรมทั้งตรี-โท-เอก จึงให้มีการท่องจำพุทธศาสนสุภาษิตบ้างและมีการอธิบายพุทธศาสนสุภาษิตบ้าง โดยนำเอาพุทธศาสนสุภาษิตข้ออื่นมาเชื่อมความเพื่อให้แต่งเป็นด้วยสำนวนโวหารของตนเอง แต่พอเรียนจบแล้วไม่มีการสานต่อ ไม่ค้นคว้าต่อ ของเก่าก็ลืมไป ของใหม่ก็ไม่มองงยขึ้น กลายเป็นมีแต่ประกาศนียบัตรไว้ ประกาศว่าได้ผ่านหลักสูตรขั้นนั้นขั้นนี้ เนื้อหาสาระลืมเสียเกือบหมด เหมือนทหารที่พยายามตีเมืองได้ด้วยความเหนื่อยยากแล้วไม่รักษา ตีรูดหน้าเรื่อยไป ข้างหลังกองทัพอื่นมายุึดครองเสียหมด เมื่อเป็นเช่นนี้จะตีให้เหนื่อยยากเสียชีวิตผู้คนทำไม หรือต้องการแต่เพียงได้ชื่อว่าเมืองนั้นเมืองนี้ก็เคยตีมาแล้ว

ปัจจุบัน ข้าพเจ้ามีภาระที่จะต้องตรวจวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทเป็นจำนวนมากเป็นประจำทั้งของพระภิกษุนักศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัยของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย และของนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่ง ข้าพเจ้าได้เห็นความเพียรพยายามของนักศึกษาเหล่านี้เป็นอย่างมากในการค้นคว้าหาความรู้หาข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ คนที่ไม่เคยเขียนหนังสือ

ไม่เคยแต่งหนังสือเลยแม้สัก ๑๐ หน้ากลับเขียนได้เป็นร้อยๆ หน้า เสนอกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งเตรียมตัวตอบข้อซักถามในวัน สอบวิทยานิพนธ์ กว่าจะเสร็จได้ต้องแก้แล้วแก้อีก บางคนหลายรอบ แต่ก็อดทนเพียรพยายามจนสำเร็จ ข้าพเจ้าสรรเสริญในความเพียร ของนักศึกษาเหล่านั้น บางท่านเขียนได้อย่างน่าพิศวง

ข้าพเจ้าเคยพูดกับภิกษุนักศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัยว่า “ถ้าท่าน ใช้ความเพียรพยายามและสติปัญญาความสามารถอันนี้ให้เป็นไป ติดต่อกัน ทำวิทยานิพนธ์ขึ้นตามที่ท่านพอใจ จะทำปีละเรื่องหรือ ๒ ปี ต่อ ๑ เรื่อง ท่านไม่ต้องเสนอกรรมการตรวจ แต่เสนอต่อประชาชน ให้ประชาชนรับรองความรู้ความสามารถ โดยการลงในหนังสือ นิตยสารหรือพิมพ์เป็นเล่มก็ได้ ทำไปสัก ๑๐ ปี ๒๐ ปี ท่านจะเป็น ปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของประเทศ แม้ไม่มุ่งหวังเช่นนั้น แต่ความรู้ ความสามารถจะเพิ่มพูนขึ้นเป็นอันมาก ยังได้ชื่อว่าทำหน้าที่ของ พุทธบริษัทชั้นนำอีกด้วย ขอให้ตั้งใจทำหน้าที่เถิด ไม่ต้องมุ่งหวัง อะไร แต่อะไรๆ ก็จะมาเพราะการทำหน้าที่อันสมบูรณ์ของเรา ลากยศก็ดี ชื่อเสียงก็ดี เงินทองบริวารก็ดี ย่อมตามห้อมล้อม บุคคลผู้ตั้งใจทำหน้าที่อันถูกต้องดีงาม ถ้าเขาต้องการ ผลดี โดยตรงอันยอดเยี่ยมก็คือเป็นการพัฒนาสติปัญญา พัฒนา ความรู้ความสามารถ และพัฒนาจิต บุคคลประเภทนี้จะไม่รู้จัก กับคำว่าพ่ายแพ้ ท้อถอย เบื่อหน่าย เขาจะเป็นหลักอันมั่นคง ให้ตนเองและผู้อื่น”

มีนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยสำเร็จไปแล้วหลายรูป (ตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๑) ที่ไปศึกษาต่อปริญญาเอกก็มีแล้ว ปีต่อไปก็จะมีอีก ข้าพเจ้าหวังว่าจะมีผู้สนใจทำวิทยานิพนธ์ติดต่อตลอดชีวิตอยู่บ้างตามสมควรอย่างน้อยสักท่านหนึ่ง

เมื่อไปเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของนิสิตคนหนึ่งของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อการสอบจบลง ผู้ดำเนินการสอบขอให้กรรมการทุกคนกล่าวคติพจน์แก่ผู้สอบ ข้าพเจ้ากล่าวว่า

“ความรู้ดีนั้นนับว่าดีอยู่แล้ว
แต่ที่ดีกว่าก็คือการนำเอาความรู้นั้น
มาใช้ให้เกิดประโยชน์จริง
ทั้งแก่ตนเองและสังคม..”

ภารกิจของผู้สอนก็คือการทำตนเป็นกัลยาณมิตร ช่วยให้ผู้เรียนผู้ฟังเรียนรู้เอง ไตร่ตรองเอง จนเกิดปัญญาขึ้นเองและยอมรับความจริงเพราะได้เห็นเองไม่ต้องเชื่อ เหมือนมอบถุงเพชรให้พร้อมด้วยเปิดถุงให้ดู ให้เขาได้เห็นว่าเป็นถุงเพชรจริงๆ ไม่ใช่ก้อนกรวด ผู้เห็นเองย่อมเกิดความมั่นใจมากกว่าเพียงแต่เชื่อผู้บอก ในพระธรรมคุณจึงมีข้อ ๑ ใน ๖ ข้อว่า สันทิฏฐิสฺสึโก เห็นได้เองหรือเห็นได้ในปัจจุบัน และอีกข้อหนึ่งว่า เอหิปปัสสิโก เรียกให้มาดู (Come to see not come to believe) ไม่ใช่เรียกให้มาเชื่อ คำสอนในพุทธศาสนาพิสูจน์ได้ แต่ต้องพิสูจน์ด้วยตนเอง ไม่ใช่ให้คนอื่นพิสูจน์ให้ดู

เหมือนกินข้าว เราต้องกินเองจึงจะอิ่ม และรู้ว่ารสอาหารเป็นอย่างไร
คนอื่นกินแทนเราไม่ได้

ผู้เรียน ผู้ฟังจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นแก่
ตน ด้วยความพยายามของตน เพื่อจรรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นปัญญาของ
ตนเอง ไม่ใช่ปัญญาของครู ในการนี้ ผู้สอนต้องเร่งเร้าและเน้นไปใน
ทางให้เขาแสวงหาปัญญา มีอิสระในการคิด ไม่มีการบังคับให้เชื่อ

ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องหมั่นสะสมสุตะ (การอ่าน การฟัง
การสอบถาม การคิดและการบันทึกเก็บข้อมูล) เพื่อเป็นคลังแห่ง
ปัญญา เมื่อมีปัญหาสามารถวินิจฉัยได้ด้วยตนเอง (ปัญญา สุตวินิจฉัย
ฉินิ) ในขณะเดียวกัน สุตะเป็นเหตุให้ปัญญาเจริญด้วย (สุตํ ปญญา
วทุตฺถนํ) ต่างอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน

เรื่องที่น่ามาสอนนั้น ควรดำเนินตามพุทธจรรยา คือมุ่งประโยชน์
ของผู้รับการสอนว่าเขาจะได้ประโยชน์ในระดับใด

ผู้ไม่คุ้นเคยกับศาสนามาก่อน พระพุทธองค์จะเริ่มต้นด้วย
อนุปฺพุทฺธิกา ๕ คือ ทาน ศีล สวรรค์ (ผลดีของทานและศีล) โทษ
ของกาม (กามาทีนพ) เพื่อไม่ให้หลงติดอยู่ในกามสุขอันเป็นผลของ
ทานและศีล แล้วอำนวยความสะดวกให้มีความเพียบพร้อมด้วยกามคุณ
ทั้งที่เป็นของทิพย์และเป็นของมนุษย์ อานิสงส์แห่งการออกจากกาม
(เนกขัมมานิสงส์) คือความปลอดภัยโปร่ง สงบสุขไร้กังวล เมื่อทรงเห็น
ว่าผู้ฟังมีจิตใจอ่อนโยนสะอาดเพียงพอ สมควรแก่ธรรมเทศนาระดับ

สูงแล้ว ก็จะทรงแสดงอริยสัจ ๔ ต่อกันไป เหมือนฟอกผ้าให้สะอาด ก่อนจะลงน้ำย้อม

พอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า เรื่องที่จะนำมาสอนนั้นให้ดูพื้นเพ ความสามารถที่จะรับได้ของผู้ฟัง และพยายามเลื่อนชั้นเขาขึ้นไปทีละ น้อย ไม่ใช่สอนย่ำอยู่กับที่ ย่ำเท้าอยู่ที่เดิม ไม่นำเดินไปข้างหน้า หรือไต่เต้าให้สูงขึ้นไป ลองดูการสอนของพระพุทธเจ้า แม้ในเรื่อง อนุปัพพิกถา ๕ ข้อนั่นเองก็สูงขึ้นโดยลำดับ

ประโยชน์ ๓ ก็สูงขึ้นโดยลำดับจนถึงประโยชน์สูงสุดคือ มรรค ผล นิพพาน ไม่ใช่ว่าสอนคฤหัสถ์แล้วจะสอนแต่เรื่องทานเรื่อง ศีลเท่านั้น เพราะคฤหัสถ์ก็สามารถบรรลุมรรคผลนิพพานได้เท่าๆ กับพระสงฆ์ ต้องยกระดับเขาให้สูงยิ่งๆ ขึ้นไป หรือให้ลึกลงไปโดย ลำดับ สมดังที่ตรัสว่า

“ธรรมวินัยนี้ลาดลึกลงไปโดยลำดับเหมือนมหาสมุทร”

การพูด ให้พูดแต่น้อย ได้ความมาก อย่าพูดมากแต่ได้ความ น้อย เพราะอย่างหลังแสดงถึงความเป็นผู้ไม่เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่อง ที่ตนกำลังพูด ❀

“

อะไรจะเป็นที่พึงชอบบุคคลที่มีความขัดแย้งทางจิตใจ
และความตึงเครียดทางอารมณ์เหล่านั้นได้
เสมอด้วยศาสนธรรมเป็นไม่มี
ศาสนธรรมจะช่วยผ่อนคลาย
ความตึงเครียดทางอารมณ์
ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งทางจิตใจ
ได้อย่างยอดเยี่ยมที่สุด
ไม่ว่าความตึงเครียดและความขัดแย้งนั้น
เกิดขึ้นในกรณีใด
เพราะศาสนธรรมสอนให้คนทำใจให้ถูกต้อง
ไม่เป็นทาสของอารมณ์

”

การเผยแพร่ โดยการเขียน

การเขียนเป็นสิ่งแทนการพูด แต่ในสังคมของเรายังมีผู้ทำงานเผยแพร่ศาสนาโดยการเขียนน้อยอยู่ จะเป็นเพราะทำอะไรหรืออย่างไร หลายคนบ่นว่าทำได้ยาก ไม่นัด เขียนไม่ออก ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าค่อยๆ ฝึกย่อมนทำได้ แต่จะทำได้ดีเพียงไรหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่างทำนองเดียวกันกับการพูด เช่น

- ความรู้ ความเข้าใจ
- ความพร้อม
- ศิลปะในการอธิบาย
- สภาพทางจิตใจ

จะกล่าวขยายความเพียงสั้นๆ ดังนี้

ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ในสิ่งที่ตัวจะเขียน ถ้าความรู้กว้าง ลึก ความเข้าใจแจ่มแจ้งชัดเจน ผู้เขียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีอารมณ์หรือมีฉันทะที่จะเขียน ประกอบด้วย

มีศิลปะในการอธิบายขยายความ ย่อความ ข้อเขียนเรื่องนั้น ก็จะเป็นข้อเขียนที่ดีได้

นอกจากนี้ สภาพทางจิตใจของผู้เขียนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือถ้าเขามีความรู้สึกอย่างนั้นจริงๆ มีอารมณ์ร่วมกับเรื่องที่เขียนจริงๆ ข้อเขียนย่อมทรงอานุภาพ เพราะมีพลังจิตของผู้เขียนแผ่เร้นอยู่ด้วย สามารถโน้มนำจิตใจของผู้อ่านให้คล้อยตามได้ง่าย

ตัวอย่าง เขาเขียนเรื่องเมตตากรรณ คุณค่าของเมตตากรรณ ถ้าผู้เขียนเป็นคนเห็นคุณค่าของเมตตากรรณและเขาเป็นคนเช่นนั้นจริงๆ เขาเขียนออกมาจากความรู้สึก จากส่วนลึกของใจ เขาเต็มคำกับคุณธรรมข้อนี้ ประกอบกับมีศิลปะในการถ่ายทอด เขาจะเขียนเรื่องนี้ได้ดี มีเสน่ห์ชวนอ่าน

ตรงกันข้ามถ้าเขาเป็นคนโหดร้ายทารุณ เขาถูกบังคับให้เขียนเรื่องเมตตากรรณ เขาย่อมไม่อยากทำ จิตใจเขาต่อต้าน สภาพจิตใจของเขาไม่พร้อม เขารู้สึกเป็นทุกข์ขณะเขียน ข้อเขียนของเขาว่างเปล่าไม่มีความหมาย ไม่มีอารมณ์ร่วม ไม่มีพลังจิต ไม่มีเสน่ห์ กระด้างและดื้อ

ให้คนตระหนั จิตใจคับแคบ เขียนเรื่องความเสียสละก็เช่นเดียวกัน แม้จะมีความรู้ มีศิลปะแต่จิตใจของเขาต่อต้าน เพราะฉะนั้นผู้ต้องการเผยแผ่ศาสนาโดยการเขียน จึงควรเขียนเรื่องที่จิตใจของตนคล้อยตาม คุณธรรมเช่นนั้นอยู่ในตนด้วยก็ยิ่งดี ขณะเขียนย่อม

ได้ปีติปราโมทย์ไปด้วยไม่ค่อยเหนื่อย เพราะมีปีติคอยหล่อเลี้ยงอยู่ เป็นการพักผ่อนไปในตัว พักผ่อนโดยการทำงานที่ตนชอบ นี่เป็นเหตุผลข้อหนึ่งสำหรับตอบคำถามที่ว่า ทำไมบางคนจึงเขียนหนังสือได้มากมาย โดยที่ไม่มีเจตจำนงใดๆ บังคับ โดยธรรมดาแล้วคนเราเมื่อทำสิ่งใด แล้วได้รับความพอใจ ย่อมมีการทำซ้ำอีกและซ้ำอีก

การเขียนนอกจากให้ความพอใจในขณะที่ทำแล้ว เมื่อนำมาอ่าน ทบทวนภายหลังยังให้ความพอใจอีก ให้ความรู้ด้วย การเขียนทำให้ต้องค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ทำให้มีความก้าวหน้าในความรู้ ทำให้แม่นยำ เพราะก่อนเขียนลงไปเราต้องสอบสวนหลักฐานให้แน่นอนเสียก่อน ผิดพลาดแล้วมีผู้ท้วงติงได้ง่ายกว่าพูด เพราะมีหลักฐานยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษร

การเขียนทำให้รักความสงบ อยู่ในที่สงบ อยู่คนเดียวได้โดยไม่เหงา เพราะมีเรื่องราวที่เขียนนั้นแหละเป็นเพื่อนและมีความวิเวกเป็นสหาย สร้างนิสัยให้เป็นคนรักความสงบ รักการทำงาน หาความสุขจากการทำงาน การค้นคว้าหาความรู้ ถ้าพระสงฆ์รูปใดเพาะนิสัยอันนี้ขึ้นในตนได้ จะเป็นพรอันประเสริฐสำหรับท่านและสำหรับพุทธศาสนิกชนด้วย เพราะในสังคมของเราพระสงฆ์ที่ทำงานการเผยแผ่ศาสนาในด้านการเขียนมีน้อยมาก น้อยกว่าด้านการพูดมากเหลือเกิน ผู้เผยแผ่ศาสนาของเราก็ยังขาดนักค้นคว้า นักวิชาการอยู่เป็นอันมาก มีอยู่บ้างไม่ถึง ๑ ใน ๑,๐๐๐ ต้องรับภาระอย่างหนัก เพราะใครๆ ก็มุ่งหน้าไปหา เป็นทรัพย์ากรบุคคลที่หาได้ยาก

ถึงกระนั้นองค์กรทางศาสนาของเราที่ไม่มีโครงการใดๆ ที่จะช่วยผลิต ช่วยส่งเสริมบุคคลประเภทนี้ให้เกิดให้มีขึ้นจนเพียงพอแก่ความต้องการ คงปล่อยให้เกิดเองเป็นเองตามกำลังบุญบารมีของแต่ละคน และตามกำลังแห่งความเพียรของเขา คนของเราก็มีอยู่บ้างแล้วเป็นอยู่บ้างแล้ว ก็ไม่ได้รับกำลังสนับสนุนจากวงการศึกษาเท่าที่ควร ผู้ที่มีกำลังใจไม่พอก็หมดกำลังใจไปเฉยๆ เราต้องการคนประเภทนี้ แต่เราไม่มีโครงการ ไม่มีการดำเนินการเพาะบุคคลผู้มีศักยภาพในทางนี้ให้เกิดขึ้นมากๆ คงปล่อยให้มันขึ้นเอง เป็นเองถ้าใครจะเป็น

พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส ถ้าจะมาเดินทางสายนี้ก็ต้องมีมโนปณิธานอันเด็ดเดี่ยวมั่นคงในการที่จะสละตนเพื่อพระศาสนาและสังคมเพื่อบูชาพระรัตนตรัย เพราะเป็นทางสายเปลี่ยว ไม่มีลาภสักการะชื่อเสียง และยศศักดิ์ให้เป็นรางวัล มีแต่ความสุขใจ ความก้าวหน้าของวิชาการ ความสงบเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง มีสัมโพธิเป็นเป้าหมาย

ผู้ชอบเขียนหนังสือได้ประโยชน์หลายอย่าง เช่น ใช้เวลาเป็นประโยชน์ มีเรื่องอะไรในใจก็สามารถระบายออกมาได้โดยตรงบ้าง โดยอ้อมบ้าง ทำให้ไม่เก็บกด คือไม่มีเรื่องอะไรเก็บกดไว้ในใจหาความสุขให้แก่ตัวเองได้โดยวิธีง่ายๆ คือใช้เวลาให้หมดไปกับการค้นคว้าการเขียน กล่าวโดยเฉพาะการเขียนหนังสือทางธรรมด้วยแล้ว เป็นอาหารที่พิเศษให้ความสุขความชุ่มเย็นในใจ ให้ความสงบภายในเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำด้วยใจรัก มิได้เร่าร้อนด้วยความปรารถนา

ในลาภยศแต่ประการใด

นอกจากผลแก่ผู้เขียนเองแล้ว ยังเป็นผลดีแก่ผู้อ่านเป็นอันมาก ยิ่งยืนอยู่นานๆ ไม่สูญหายไปโดยง่าย ถ้าเป็นหนังสือดีถึงขนาดเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายด้วยแล้ว จะกลายเป็นงานชิ้นเอกอมตะของผู้นั้นและของสังคมไปด้วย

สิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนหนังสือไม่ควรลืมและควรปลูกฝังให้มีขึ้นในตนคือทำจิตใจให้ประณีตและมีความกรุณา ปรารถนาดีอย่างจริงใจต่อผู้อ่าน เมื่อจิตใจประณีตและมีความกรุณา ข้อเขียนที่ออกมาจะประณีต มีกระแสแห่งความปรารถนาดีแทรกซึมมาในตัวอักษร เปรียบเหมือนเมื่อเราสนทนาด้วยผู้ใด ถ้าเขามีความกรุณาต่อเรา สายตาแววเนตรของเขาจะฉายให้เห็นความกรุณาแฝงอยู่ในนั้น พร้อมด้วยน้ำเสียงอันอ่อนโยน เปี่ยมด้วยความปรารถนาดีอันเราพอรู้สึกได้

ความคิดเป็นคำพูดที่เบาที่สุดซึ่งเราเองได้ยิน ส่วนผู้อื่นแม้ไม่ได้ยินแต่สามารถรับกระแสความคิดนั้นได้ จึงกลายเป็นความรู้สึก ผู้อ่านจึงสามารถรับกระแสความคิดของเราได้โดยผ่านงานเขียน

การเขียนย่อมแสดงถึงความรู้สึกนึกคิด ความคาดหวัง ความใฝ่ฝันภูมิปัญญาของผู้เขียน ทำนองเดียวกับการพูด แต่ต้องใช้เวลามากกว่าและสามารถประดิษฐ์ให้สละสลวยสวยงามกว่าคำพูด

ถ้าพระคณกรจนจารย์ในอดีตมิได้เขียนพระไตรปิฎกอรรถกถา และคัมภีร์อื่นไว้แล้ว พวกเราจะรู้จักพระพุทธศาสนาและเรียนพระพุทธศาสนาในปัจจุบันได้อย่างไร ยังมองไม่เห็น การใช้วิธีท่องจำอย่างในสมัยพุทธกาลและสมัยหลังพุทธกาลเล็กน้อยนั้นคงเป็นไปได้ยาก เพียง ๔๕๐ ปีหลังพุทธกาลท่านพระเถระานุเถระผู้รับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาก็ได้มองเห็นแล้วว่าโดยวิธีท่องจำไปไม่รอดแน่ ท่านจึงช่วยกันเขียนไว้ในใบลานก่อน ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นหนังสือเล่ม ดังที่เราเห็นกันอยู่

เมื่อมีพระไตรปิฎกขึ้นแล้ว ท่านยังเป็นห่วงต่อไปว่ากุลบุตรในภายหน้าจะไม่เข้าใจข้อความบางตอนในพระไตรปิฎก ท่านจึงได้ช่วยกันทำหนังสืออธิบายพระไตรปิฎก (อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์พิเศษ) เป็นมรดกทางปัญญาที่ยืนมาจนบัดนี้ เป็นงานยิ่งใหญ่มหิฬารอย่างน่าอัศจรรย์จริงๆ ว่าท่านทำมาได้อย่างไร พวกเราเพียงแต่จะอ่านของท่านให้หมดก็ไม่ค่อยไหวเสียแล้ว น่ากราบแทบเท้าของพระเดชพระคุณท่านจริงๆ

คิดว่า ด้วยอานาภาพแห่งเมตตากรุณาต่อมนุษยชาตินั่นเอง จึงหนุนให้ท่านผู้มีศรัทธา มีปัญญาอยู่ แล้วใช้ความเพียรทำสิ่งอันยิ่งใหญ่ปานนั้น เมตตา กรุณา ศรัทธา ปัญญา และความเพียร จึงเป็นธรรมอุดหนุนกันและกัน ให้การงานบรรลุผลสำเร็จด้วยดี ❀

“

บุคคลผู้มีปัญญา มีใจเข้มแข็ง
บางคนบางพวก
มองเห็นความจริงอันนี้อย่างชัดเจน
จึงตัดใจเสียจากวัตถุนิยม
นำตัวเข้าสู่แสงสว่างแห่งอุดมคตินิยม
หลอมจิตใจของตนให้อภิรมย์
ด้วยคุณธรรมและความสงบ
พอใจในภาวะอย่างนั้น
ความขัดแย้งก็หายไป

”

การเผยแพร่ โดยการทำตัวอย่างให้ดู

การทำตัวอย่างให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น เป็นเรื่องสำคัญมากในการสอนสำหรับคนใกล้ชิดแล้วสำคัญว่าการสอนด้วยวาจา เพราะตัวอย่างที่เขาได้เห็นนั้น เป็นเหมือนภาพยนตร์ที่ฉายซ้ำแล้วซ้ำเล่าให้เขาได้ดูอยู่ทุกวัน ถ้าเขานิยมชอบ บทบาทและการกระทำ คำพูดของเราผู้เป็นตัวแบบจะซึมลึกลงไปในความรู้สึกนึกคิดของเขา หล่อหลอมเป็นนิสัยอุปนิสัยอันถาวรต่อไป การทำตัวเองให้ดีจึงเป็นการเผยแพร่ศาสนาอยู่ในตัว แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การพูด การเขียนจะไม่สำคัญ เพราะมีคนเป็นอันมากที่ไม่มีโอกาสใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้เป็นตัวแบบที่ดี แต่ได้ฟังท่านพูด (ทางใดทางหนึ่ง เช่น ทางวิทยุโทรทัศน์ หรือในที่ชุมนุมตามสมาคมต่างๆ เป็นต้น) ได้อ่านหนังสือของท่าน ได้ฟังเทปของท่าน แล้วได้ความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องศาสนา แล้วนำไปประพฤติตาม ก็ได้รับประโยชน์เป็นอันมาก จุดสำคัญอยู่ที่ปฏิบัติตาม ถ้าไม่ปฏิบัติตาม แม้มีตัวแบบที่ดีสักเพียงไรก็ไม่มีประโยชน์สำหรับเขา เหมือนทัพพิศลูกอยู่ในหม้อแกงแต่ไม่รู้รสแกง เหมือนนกบอยู่ใต้กอบัว ไม่ได้เซยเกษรบัวไม่เป็นวิสัยของมัน เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้ออกาสอยู่ใกล้คนดี ได้เห็น

แบบที่ดีแล้ว ควรทำตัวให้เหมาะที่จะรองรับดูดซับเอาคุณสมบัติต่าง ๆ ของท่านไว้ให้ได้มากที่สุด

พระพุทธศาสนาอยู่ในเมืองไทยมานานนับเป็นพันปี พระพุทธศาสนามีคุณลักษณะพิเศษที่น่าอัศจรรย์มากมาย ล้วนเป็นแก่นสารแก่ชีวิตของผู้เลื่อมใสและปฏิบัติตาม ตัวอย่างของท่านผู้ปฏิบัติตามได้ก็มีไม่น้อย แต่เมื่อพิจารณารวมๆ แล้ว คนไทยส่วนมากยังไม่รู้จักพระพุทธศาสนา นับถือพระพุทธศาสนา แต่ไม่รู้จักพุทธศาสนาตัวจริง เพราะมัวไปเสียเวลาและเกาะติดอยู่กับเรื่องไร้สาระนอกพุทธศาสนา แต่ทำในนามของพุทธศาสนา เลยเข้าไม่ถึงพุทธศาสนา ส่วนที่เป็นแก่นจริงๆ อันจะเป็นประโยชน์กับชีวิตจริงๆ สิ่งที่ชาวพุทธได้เห็นเป็นนิทรรศการประจำวัน เป็นเรื่องพิธีรีตองต่างๆ ทำกันพอเป็นพิธีไม่ว่างานอะไร ก็เลยคิดว่านั่นแหละคือพุทธศาสนา ส่วนพุทธศาสนาภาคปฏิบัติในชีวิตประจำวัน คนไม่ค่อยได้รู้เห็น ไม่มีตัวอย่างให้ดู

เราอ้างเหตุผลกันอยู่เสมอในการทำอะไรต่างๆ แต่เราไม่ค่อยได้ใช้เหตุผลตามหลักพระพุทธศาสนาที่แท้จริง เราอ้างเหตุผลตามความพอใจหรือไม่พอใจของแต่ละคน เรื่องจึงไม่อาจยุติลงได้ ถ้าใช้เหตุผลตามหลักพระพุทธศาสนากันจริงๆ เรื่องก็ยุติได้ ยกตัวอย่างเช่น โหราศาสตร์กับพุทธศาสนา ไสยศาสตร์กับพุทธศาสนา ส่งเสริมกันหรือขัดแย้งกัน? ถ้าตอบตามความคิดเห็นของแต่ละคนก็จะแบ่งความคิดเห็นออกเป็น ๒ ฝ่าย เกือบกันไม่รู้จบ แต่ถ้าเอาหลักพระพุทธศาสนามาจับ และยุติตามหลักพุทธศาสนาก็ไม่ต้องเถียงกัน

เพราะพุทธศาสนาออกไว้ชัดเจนว่า “ประโยชน์เป็นอุกษัของประโยชน์
เอง ดวงดาวในท้องฟ้าจักทำอะไรได้”

ซึ่งหมายความว่า ไม่ควรรออุกษัยามยามดีอะไร? เห็นว่าอะไร
เป็นประโยชน์ก็ให้รีบทำ อย่ามัวรออุกษัยามอยู่ เพราะประโยชน์
จะล่องเลยคนเขลาที่มัวรออุกษัยามไปเสีย การได้ประโยชน์อันชอบ
ธรรมนั้นแหละคืออุกษัดีแล้ว

อีกแห่งหนึ่งพระศาสดาตรัสว่า “อุกษัดี ยามดี ขณะดี อยู่ที่
สุจริตกาย วาจา ใจ ถ้าประพฤติกายสุจริต วลีสุจริต มโนสุจริตเมื่อ
ใด เมื่อนั้นก็เป็นอุกษัดี ยามดี ขณะดี ไม่ว่าจะเป็ตอนเช้า กลางวัน
หรือตอนเย็น” (สุปุพพัตถสูตร)

ข้าพเจ้าเห็นว่า ใครจะยังถืออุกษัยาม เชื่อดวงดาวอะไรอยู่ก็
ตามใจ เป็นสิทธิเสรีภาพที่จะทำได้ แต่ควรจะแยกออกจากพระพุทธ
ศาสนาคืออย่านำมาปะปนกัน อันจะทำให้หลักพระพุทธศาสนาเสีย
ไป โหราศาสตร์ก็เป็นศาสตร์หนึ่งที่มีอยู่ในโลก ศึกษาเล่าเรียนและ
นับถือกันอยู่ทั่วโลก ผิดบ้างถูกบ้าง ก็เป็นเรื่องของผู้ทำนายว่าเข้าถึง
เพียงใด เรียนรู้ชำนาญในเรื่องศาสตร์นั้นๆ เพียงใด ข้าพเจ้าไม่มี
ความรู้เรื่องโหราศาสตร์พอที่จะตัดสินได้ว่าเชื่อถือก็เปอร์เซ็นต์ แต่
สำหรับพุทธศาสนาที่เป็นเนื้อแท้ ข้าพเจ้ามั่นใจว่า เชื่อถือได้ ๑๐๐%
ใครปฏิบัติตามธรรมได้เพียงใด ย่อมได้รับผลสมควรแก่การปฏิบัติ
เสมอเพียงนั้น

ตามหลักพระพุทธศาสนา บุคคลย่อมกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ต้องพึ่งตนเอง ทำด้วยตนเอง ไม่มีสิ่งใดมากำหนดวิถีชีวิตของเขาได้ พระศาสดาแห่งพุทธศาสนาทรงย้ำตรงจุดนี้เป็นอันมาก

แต่ในสังคมไทยของเรา ชาวพุทธไทยยังเต็มไปด้วยการบนบานศาลกล่าว อ้อนวอนขอผลประโยชน์จากสิ่งที่เขาเข้าใจว่า “ศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจดลบันดาลให้พ้นทุกข์ภัย ประสบสุขและสิ่งอันพึงปรารถนา” พระพุทธรูปองค์ใหญ่ๆ ในโบสถ์ต่างๆ ถูกทำให้เป็นเหมือนเทวรูปคอยรับการบนบานและเซ่นสรวงบูชา เพื่อปกป้องพ้องภัยและอำนวยความสะดวกประโชชน์ตามที่ผู้ขอต้องการมีการแก้บนด้วยลิเก ละคร ฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี นี่คือตัวอย่างที่คนเราแต่ละรุ่นพอเดิบโตจำความได้ ก็ได้ดู ได้เห็น มีอยู่ทั่วประเทศ

นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปองค์น้อยอีกมากมายหลายขนาดแบบที่โฆษณากันครึกโครม ทั้งทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ว่ามีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ เพื่อการจำหน่ายในราคาแพง โดยที่ผู้บริการไม่ต้องมีประกันต่อผู้บริโภคว่าจะมีผลตามที่โฆษณาหรือไม่ เพราะถ้ามีผลจริงก็เป็นความดีความชอบของผู้ให้บริการและวัดตุ่ศักดิ์สิทธิ์นั้น แต่ถ้าไม่มีผลจริงๆ และผู้บริโภคได้รับอันตราย ผู้บริโภคก็หันมาโทษกรรมของตนเอง ช่างเป็นผู้บริโภคที่น่ารักอะไรเช่นนั้น และเป็นช่องทางให้ผู้แสวงหาประโยชน์ในทางที่ดำเนินกิจการต่อไปได้อย่างสะดวกสบายและได้ผลงดงาม ทั้งชื่อเสียง เกียรติคุณและเงินทอง

อันที่จริง พระพุทธรูปนั้น ท่านทำขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อระลึกถึงพระคุณทั้ง ๓ ของพระองค์ นั่นคือ ความกรุณา ความบริสุทธิ์ และปัญญา แล้วถ่ายแบบดำเนินตามพระปฏิปทาของพระองค์ เพื่อเราจะได้มีคุณธรรมเช่นนั้นบ้าง เห็นพระพุทธรูปแล้วระลึกถึงพระคุณสมบัติ เพื่อเป็นสื่อให้เราดำเนินตาม การมีพระพุทธรูปในความหมายนี้ย่อมมีประโยชน์แก่จิตใจและการดำเนินชีวิตของพุทธบริษัทและพระพุทธรูปจะไม่เพ้อ จะมีแต่พอดีพองาม

พระอาจารย์ชยสาโร ภิกขุ ได้กล่าวไว้อย่างน่าคิดว่า

“ประเทศไทยยังไม่เป็นพุทธ หน้าที่ของเราคือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยให้ชาวไทยเป็นพุทธแท้ ให้ชาวไทยมีสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา”

พระภิกษุซึ่งเดิมเป็นชาวต่างชาติ (อังกฤษ) มาในประเทศไทย ลูกศิษย์ท่านอาจารย์ชา สุภทฺโท (พระโพธิญาณเถร) มีความรัก มีความรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาจนกล่าวออกมาเช่นนี้ ท่ามกลางผู้ทรงภูมิรู้ซึ่งเป็นตัวแทนแห่งพุทธสมาคมทั่วประเทศ แล้วพระไทยคนไทยทั้งหลายแล้วคิดอย่างไร? ทำอย่างไรจึงจะให้ชาวไทยเป็นพุทธแท้ มีสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา? ท่านเห็นว่าตัวอย่างเป็นสิ่งสำคัญหรือไม่? ถ้าสำคัญ ทำไมแล้วเราจึงไม่ทำตัวอย่างความเป็นพุทธแท้ให้อนุชนดู เพื่อเขาจักได้ดำเนินตาม เป็นการเผยแผ่ศาสนาโดยทำตัวอย่างให้ดู

ข้าพเจ้าได้พูดถึงโครงการฝึกอบรมพระภิกษุ นักศึกษา ผู้มีศักยภาพที่จะเป็นนักเผยแผ่ที่ดีได้ ให้มีคุณสมบัติเพียบพร้อมในการที่จะเป็นนักเผยแผ่พุทธศาสนา เพื่อตอบสนองพระคุณของพระพุทธศาสนา บุชาคุณพระรัตนตรัย และเพื่อตอบสนองอุปการะของคฤหัสถ์ ผู้ลงทุนลงแรงบำรุงภิกษุสงฆ์ด้วยปัจจัย ๔ แต่ละปีด้วยจำนวนเงินมีใช้น้อย ได้พูดถึงคุณสมบัติต่างๆ ของการเผยแผ่ โดยการพูด การเขียนและการทำตัวอย่างให้ดูมาพอสมควรแล้ว คิดว่าพอเป็นแนวทางในการเผยแผ่ศาสนาได้บ้างโดยวิธีใดวิธีหนึ่งสุดแล้วแต่ความถนัดของแต่ละบุคคล

องค์การทางศาสนานับตั้งแต่วัดขึ้นไปจนถึงองค์การสูงสุดคือ มหาเถรสมาคม รวมทั้งสมาคมทางพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น พุทธสมาคม ยุวพุทธิกสมาคม องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยสงฆ์ รวมทั้งวิทยาเขตทุกแห่ง ควรสนใจโครงการนี้และสนับสนุนให้มีขึ้นเป็นปีกแผ่น เหมือนกองทัพที่ฝึกทหารเหล่ารบไว้ออกรบทีเดียว

พระสงฆ์นั้นเป็นเหมือนทหารของพระพุทธเจ้า เป็นธรรมเสนา คือ กองทัพธรรมที่ควรจะได้รับ การฝึกปรืออย่างดีเพื่อธรรมยาตรา สู่หมู่บ้าน ตำบล จังหวัดทั่วประเทศและแผ่ไปถึงต่างประเทศด้วย ไม่ใช่เพียงแต่ไปรักษาวัดที่ตั้งไว้ แต่เพื่อนำศาสนาธรรมหรือพรหมจรรย์คือระบบการครองชีวิตที่ดี ที่ประเสริฐสู่มวลชน อย่างที่สาวกรุ่นก่อนๆ ของพระพุทธองค์เคยทำมาแล้ว

ตัวพระสงฆ์แต่ละรูปเอง น่าจะมีจิตสำนึกในหน้าที่อันสำคัญนี้ ของตนแล้วรีบชวนหาความรู้ทางธรรมทางศาสนาให้เพียงพอ ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการศึกษาพระธรรมวินัย ตริกตรองธรรมให้ รู้อรรถ (ความหมาย) รู้ธรรม (หัวข้อธรรม) ไม่ใช่สนใจแต่เรื่องทาง โลก พุดได้คล่อง รู้มาก แต่พอปุดถึงพระธรรมวินัยซึ่งเป็นเรื่องของ ตนกลับงงงันจับต้นชนปลายไม่ถูก เรื่องทางโลก ถ้ารู้บ้างก็ต้องตั้ง จมู่มงหมายไว้ว่าเพียงเพื่อเป็นสะพานให้ธรรมะเดินไปได้เท่านั้น

จะบวชอยู่ตลอดชีวิตหรือจะสึกก็ช่างเถิด ไม่เป็นไร แต่ตลอด เวลาที่บวชอยู่ควรต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเพื่อ ตอบแทนอุปการะของชาวบ้านที่เขาเลี้ยงดูด้วยปัจจัย ๔ ไม่ทำให้ ชาวบ้านผิดหวังว่าอุดหนุนคนเห็นแก่ตัว อย่าได้นึกว่าอีกไม่กี่ปีจะสึก แล้ว ความรู้ทางธรรมเอาไปใช้ทางโลกไม่ได้ ต้องเอาไปใช้ที่เมือง สาวัตถิโน้น ขออย่าได้คิดอย่างนั้น เพราะเป็นการดูถูกตัวเองอย่าง ร้ายแรง และเป็นการลบหลู่พระบรมศาสดาผู้ทรงเทิดทูนธรรมเคารพ ธรรมอยู่เสมอ และตรัสรับรองไว้ว่า “ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติ ธรรม” เรียนธรรมรู้ธรรมแล้ว ขอให้มีความ ตั้งอยู่ในธรรมเถิด ธรรม จะคุ้มครองเอง อย่าเป็นห่วงตัวเองนักเลย เมื่อได้ตั้งใจมอบตนให้ ธรรมไปแล้วก็สุดแล้วแต่ธรรมจะคุ้มครองได้เพียงใด **ชีวิตของเราสั้น นิดเดียว แต่ธรรมยังจะอยู่คุ้มครองโลกไปอีกนาน** จึงน่าจะเห็น ความสำคัญของธรรมมากกว่าความสำคัญของตน เราอยู่ได้ ทุกวันนี้ อยู่มาได้เช่นนี้ก็เพราะธรรมคุ้มครองอยู่ จึงควรช่วยกัน

กล่าวธรรม ส่องแสงธรรมให้แก่โลกอันมืดอยู่โดยปกติ ธรรม เป็นธง คือเป้าหมายของท่านผู้แสวงหาคุณความดีทั้งหลาย

พุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์ก็เช่นกัน ขอให้คิดว่าพระพุทธรูปเจ้าทรง
ฝากศาสนาไว้กับพุทธบริษัท ๔ ซึ่งรวมเป็น ๒ ฝ่ายคือฝ่ายบรรพชิต
และฝ่ายคฤหัสถ์ เพราะฉะนั้นคฤหัสถ์จึงมีหน้าที่โดยตรงในการ
จรรโลงพุทธศาสนาโดยการให้ปัจจัย ๔ โดยการศึกษาธรรมปฏิบัติ
ธรรมตามฐานะของตน กล่าวสอนธรรมเท่าที่รู้และเข้าใจ อย่างมี
เกียรติให้เป็นหน้าที่ของพระฝ่ายเดียว ในสมัยพุทธกาล พระพุทธรูป
ทรงยกย่องจิตตคหบดีว่าเป็นเอตทัคคะ (ยอด) ในทางเป็นธรรมกถึก
คือแสดงธรรม (๒๐/๓๒/๑๕๑)

เมื่อพุทธบริษัททั้ง ๒ ฝ่าย ร่วมมือร่วมใจกันเช่นนี้ เชื่อว่าการ
เผยแผ่พุทธศาสนาในประเทศไทย (ซึ่งมีผู้นำถืออยู่แล้ว) ให้ได้ผลสม
ความมุ่งหมายก็คงเป็นไปได้โดยไม่ยาก ถ้าฝึกฝนให้คนของเราพร้อม
แม้การเผยแผ่ในต่างประเทศเป็นไปได้เหมือนกัน ความพร้อมเป็น
ปัจจัยสำคัญมาก ถึงจะมีของดี แต่ถ้าไม่มีนักเผยแผ่ที่ดีแล้ว ของดี
นั้นก็ไม่ปรากฏ ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควรจะเป็น

ขอให้ดวงประทีปคือธรรมสาดแสงเจิดจ้าทั่วผืนแผ่นดินไทยและ
โลกทั้งปวง ❀

“

ถ้าจะมาเดินทางสายนี้
ก็ต้องมีมโนปณิธานอันเด็ดเดี่ยวมั่นคง
ในการที่จะสละตนเพื่อพระศาสนาและสังคม
เพื่อบูชาพระรัตนตรัย
เพราะเป็นทางสายเปลี่ยว
ไม่มีลาภสักการะชื่อเสียง และยศศักดิ์ให้เป็นรางวัล
มีแต่ความสุขใจ ความก้าวหน้าของวิชาการ
ความสงบ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยง
มีสัมโพธิเป็นเป้าหมาย

”

สภาพขาดแคลนบุคลากร ในวงการพระพุทธศาสนา

ในประเทศไทย เรามีพระภิกษุสามเณรประมาณ ๓ แสนรูป และพุทธศาสนิกชนไม่น้อยกว่า ๙๐% ของประชากรทั้งหมดของประเทศ แต่เราจะไดยืนอยู่เสมอว่า เราขาดบุคลากรทางพุทธศาสนาผู้มี ภูมิธรรมทรงความรู้จริงๆ ในการเผยแผ่ศาสนา

บางท่านบอกว่า บุคลากรของเราอยู่ในสภาพอ่อนเปลี้ย บางท่านว่า จะหาพระภิกษุสามเณรสัก ๑ เปอร์เซ็นต์ได้ใหม่ในจำนวน ๓ แสนนี้ที่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ บางท่านว่า ทำไม่มีแต่ท่านรูปเดียวติดอยู่ในรายการแทบทุกรายการที่มีการฝึกฝนอบรมบุคลากรทางศาสนาไม่ว่าทางฝ่ายพระหรือฝ่ายฆราวาส ท่านพูดเป็นเชิงกระตุ้นให้แสวงหาข้อเท็จจริงว่าเรามีข้อบกพร่องอะไรในสังคมาศาสนาของเรา จึงขาดแคลนบุคลากรได้ถึงขนาดนี้

ขนาดในกรุงเทพฯ ซึ่งอยู่กันอย่างอัดเยียดมีประชากรหนาแน่น ทั้งฝ่ายวัดและฝ่ายบ้าน ทั้งยังเป็นแหล่งการศึกษาอบรมอันมากมาย สูงส่ง มีพระภิกษุสามเณรเปรียญ ๒-๙ จำนวนมาก รวมทั้งปริญญาตรี-เอก อีกพอสมควร ยังขาดแคลนบุคลากรผู้เผยแผ่ศาสนาถึงเพียงนี้ ในหัวเมืองและในชนบทอันห่างไกลจะขาดแคลนสักเพียงใด

เมื่อข้าพเจ้าไปบรรยายถวายความรู้แก่พระธรรมทูต ซึ่งมาประชุมกันที่วัดแห่งหนึ่ง คราวหนึ่ง มีพระธรรมทูตรูปหนึ่งเขียนปัญหาขึ้นมาถามว่า “ทำไมยุคนี้การอบรมพระทุกครั้ง จึงมีแต่โยมมาพูดให้พระฟัง ทำไมจึงมีพระต่อพระด้วยกันมาพูดให้กันฟัง มีน้อยมาก” (บันทึกตามที่ท่านเขียนมา, ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขแต่ประการใด) ข้าพเจ้าตอบว่า ดูตามตารางแล้วพระก็มีอยู่ แต่มีอยู่น้อยกว่า อาจเป็นเพราะจำนวนพระมีน้อยกว่าจำนวนโยม อีกอย่างหนึ่ง พุทธบริษัท ๔ ต้องช่วยกัน พระพุทธเจ้าทรงฝากพระพุทธานุศาสน์ไว้กับพุทธบริษัททุกจำพวก เรามาปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โยมก็ต้องช่วยแบ่งเบาภาระของพระสงฆ์เท่าที่จะช่วยได้ เมื่อกิจของสงฆ์เกิดขึ้น พุทธศาสนาก็เป็นไปได้โดยการที่พุทธบริษัททั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกิจพระศาสนา ท่านอย่าคิดอะไรมากเกินไปในเรื่องนี้

ข้าพเจ้าขอเพิ่มเติมในที่นี้ว่า วิธีที่จะให้พระมาพูดให้พระด้วยกันฟังมากขึ้นก็คือ ต้องพยายามเพิ่มคุณภาพของพระสงฆ์ด้านวิชาการ และเทคนิควิธีการ การเผยแผ่ให้มากขึ้น จำนวนพระผู้สามารถเพิ่ม

มากขึ้นเท่าใด จำนวนโยมผู้ที่จะมาพุดให้พระฟังก็คงจะน้อยลงเท่านั้น นี่เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งหรือเงื่อนไขหนึ่ง ยังมีเงื่อนไขอื่นๆ อีก เช่นผู้จัดการอบรมต้องการคุณภาพ และประสบการณ์ของวิทยากร แต่ละสาขาวิชาเพื่อให้ผู้รับการอบรมได้รับสิ่งที่คาดหวังว่าจะดีที่สุด ในเวลาอันจำกัดเพียงชั่วโมงครึ่ง-๒ ชั่วโมง ของแต่ละวิชา ท่านว่า พบครูผู้สามารถจริงเพียงหนเดียวดีกว่าอ่านหนังสือเป็นสิบๆ เล่ม

พุทธบริษัทที่เป็นภิกษุสามเณรที่เวียนกันเข้ามาบวชอยู่ประมาณ ๓ แสนรูป ที่บวชใหม่ในพรรษาประมาณ ๑ แสนรูป เป็นสามเณร ซึ่งเป็นเยาวชนเสียอีก ประมาณ ๑ แสนรูป ที่เหลือ ๑ แสนรูปเป็นภิกษุที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่บ้าง ทำงานบ้าง รับภาระทั้งส่วนวัด และส่วนสังฆมณฑล เป็นพระหลวงตาบวชเฝ้าวัดบ้าง เหลือที่ทำประโยชน์ได้จริงๆ อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยไม่เท่าไร อาจไม่ถึง ๑% ของพระสงฆ์ทั้งหมด พระที่มีความรู้ความสามารถดีนั้น ยิ่งแก่ งานยิ่งหนัก ในขณะที่คฤหัสถ์อายุปูนเดียวกัน จำนวนหนึ่งนอนกินบำนาญไม่ต้องทำอะไร จำนวนหนึ่งลูกหลานเลี้ยง แต่บางพวกก็ต้องเลี้ยงตัวเองไปจนชีวิตหาไม่ เรียกว่าเหนื่อยจนตายเหมือนกัน

พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสมีประมาณ ๙๕% ของคนไทยในประเทศไทย เป็นจำนวน ๕๐ กว่าล้านคน จำนวนมากกว่าพุทธบริษัทฝ่ายบรรพชิตอย่างท่วมท้นไม่รู้กี่เท่าตัว เมื่อเป็นดังนี้ ถ้าพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสหันมาสนใจศาสนาของตนให้มากขึ้น ครองชีวิตโดยธรรมตามหลักคำสอนแห่งศาสนาภาระแห่งการเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์

ก็จะน้อยลง ชาวศาสนานั้นเองเผยแผ่ศาสนาของตน โดยการทำตัวอย่าง ให้ดูเป็นอยู่ให้เห็น ลูกหลานได้เห็นแบบอย่างแล้วดำเนินตาม เบา ภายสบายใจไปด้วยกันทุกฝ่าย

อีกประการหนึ่งพระสงฆ์ซึ่งมีจำนวนน้อยอยู่แล้ว บางพวกยัง ประพฤติ กระทบสิ่งอันเป็นโทษแก่พระศาสนาและสังคม ชักนำ ประชาชนให้ไขว้เขวออกนอกทางแห่งพุทธธรรม แม้รู้ว่าเป็นทางที่ผิด ก็ยังทำ โดยอ้างว่าเป็นความต้องการของประชาชน คำอ้างนั้นพอ จะปลดเปลื้องตนให้พ้นผิดได้หรือไม่ ในเมื่อหน้าที่ของสมณะที่มีต่อ ชาวศาสนามีอยู่ว่า “ห้ามเขามิให้ทำสิ่งที่ผิด แนะนำเขาให้ทำสิ่งที่ถูก” เมื่อรู้อ้างมกาย ทำไมจึงต้องไปส่งเสริมด้วยเล่า? รู้ว่าผิดหลักพระ พุทธศาสนา ทำไมจึงสอนและทำให้เขายึดถือด้วยเล่า?

เมื่อมีพระสงฆ์และชาวพุทธบางพวกเป็นอยู่อย่างนี้อยู่ การเผยแผ่ ศาสนาของพระสงฆ์และชาวพุทธผู้ซื่อตรงต่อพระพุทธรธรรมก็ยิ่งยาก มากขึ้น เพราะพระสงฆ์และชาวพุทธนั่นเองมาเป็นอุปสรรคของกัน เสียเอง เหมือนนั่งหันหลังให้กันแล้วพายเรือลำเดียวกัน พายกัน ไปคนละทาง เรือจะไปทางไหนก็สุดแล้วแต่กำลังของฝ่ายไหนจะมี มากกว่า

แต่ในโลกนี้ คนโง่มีมากกว่าคนฉลาด คนฉลาดเฉียบแหลมจริง มีน้อยกว่าคนมีความรู้ ความรู้เรียนเอาได้จากตำรา แต่ความฉลาด เฉียบแหลมได้จากการฝึกฝนอบรมตนให้รู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆ จนเข้าใจเหตุผลอย่างถ่องแท้ ที่เรียกว่า มีโยนิโสมนสิการ หรือ

ลักษณะความคิดที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า Comprehensive mind คือสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกันได้โดยผ่านการวิเคราะห์ อย่างแยบคายลึกซึ้ง

เมื่อคนโง่มีมากกว่าคนฉลาด คนเฉียบแหลมมีน้อยกว่าคนมีความรู้ ประกอบกับอุปบายที่จะฝึกคนให้คิดเป็นของเราก็ไม่ค่อยมีอยู่ อย่างนี้ คนของเราจึงถูกชักจูงไปในทางงมงายได้ง่ายกว่าทางโพธิ (ปัญญาอันนำไปสู่ความดับทุกข์) ชักจูงให้ตื่นเต้นกับความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งต่างๆ เสมือนหนึ่งว่า ถ้ามีสิ่งนั้นแล้วจะบันดาลให้มีความสุข ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ประสงค์โดยไม่ต้องลงมือทำอะไร ซึ่งสวนทางกับหลักอันแท้จริงของพระพุทธศาสนา

ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพขาดแคลนบุคลากรผู้ชำนาญในสิ่งที่ถูกต้อง ในวงการพุทธศาสนาของเรา เราขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ ทั้งในประเทศและที่จะไปทำงานในต่างประเทศ แม้เพียงจะเผยแผ่ศาสนาในประเทศไทยให้ได้ผลดีเป็นที่พอใจ เราก็ขาดแคลนเสียแล้ว ไม่ต้องกล่าวถึงการเผยแผ่ในต่างประเทศแก่คนต่างชาติต่างภาษาต่างวัฒนธรรมและไม่ได้นับถือพุทธศาสนาเป็นทุนอยู่เดิม ซึ่งเราจะต้องเพิ่มสมรรถภาพของบุคลากรขึ้นอีกหลายเท่าตัว เราจะต้องช่วยกันเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรทางศาสนาให้ดีขึ้น เพื่อเราจักได้มีศาสนทายาทที่ดีสืบอายุพระศาสนาต่อไป ❀

ภาค
ผนวก

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทางสื่อมวลชน

ความจำเป็นที่จะต้องใช้ศาสนธรรม ในโลกปัจจุบัน

ทุกคนยอมรับความจริงที่ว่า สถานการณ์ของโลกปัจจุบันซับซ้อนยุ่งเหยิง มีปัญหา มาก มีความยุ่งยากเพิ่มขึ้นทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกหมายถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ภายในหมายถึงปัญหาความขัดแย้งทางจิตใจ ความตึงเครียดทางอารมณ์

ความขัดแย้งทางจิตใจเกิดขึ้นเพราะไม่สามารถตกลงใจ ไม่สามารถตัดสินใจได้แน่นอนว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไร อย่างคติของ วัฏฏนิยาม หรืออุคคคตินิยาม นี่เป็นตัวอย่างเพียงเรื่องเดียวในบรรดาความขัดแย้งมากมายหลายเรื่อง

วัฏฏนิยาม มุ่งเอาความสำเร็จทางวัตถุเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิต ส่วน **อุคคคตินิยาม** มุ่งเอาคุณธรรมและความสงบเป็นจุดมุ่งหมาย

การบีบของสิ่งแวดล้อมภายนอก คือสังคมเร่งเร้าให้บุคคลพุ่งเข้าหาวัตถุและเกียรติยศ เพื่อยกฐานะทางสังคมของตนให้เด่นชัดขึ้นในสายตาของคนทั้งหลาย ให้คนทั้งหลายยอมรับ เขาถือเอาสายตาของคนทั้งหลายเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางแห่งการกระเสือกกระสน แต่ความจริงภายในมันฟุ้งอยู่ตลอดเวลา ทางนี้ไม่ใช่ทางแห่งความสงบสุข ความขัดแย้งทางใจจึงเกิดขึ้น **“บุคคลผู้มีปัญญา มีใจเข้มแข็ง บางคนบางพวก มองเห็นความจริงอันนี้อย่างชัดเจน จึงตัดใจเสียจากวัตถุนิยม นำตัวเข้าสู่แสงสว่างแห่งอุดมคตินิยม หลอมจิตใจของตนให้อภิรมย์ด้วยคุณธรรมและความสงบ พอใจในภาวะอย่างนั้น ความขัดแย้งก็หายไป”**

แต่การตัดใจจากความยั่วยวนของอารมณ์โลก คือลาภ ยศ ชื่อเสียง และฐานะ อันสังคมสมมติว่ามีเกียรติยศนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากอย่างยิ่งทีเดียว คนส่วนมากจึงทำใจไม่ได้ เมื่อเป็นดังนี้ความขัดแย้งทางจิตใจจะระหว่าความต้องการอย่างโลกๆ ซึ่งมีแรงผลักดันรุนแรงมาก กับความต้องการอย่างแท้จริงของจิตใจ คือความสงบสุขที่เกิดขึ้นเหมือนคนไข้ที่ถูกความอยากกระตุ้นให้กินของแสลง แล้วโรคก็กำเริบขึ้นทุกครั้ง ทำความลำบากให้แก่เขาทุกราวที่กินของแสลงเข้าไป

ส่วนความตึงเครียดทางอารมณ์นั้น เกิดขึ้นเพราะสะสมอารมณ์ร้าย อารมณ์บูดเอาไว้นานๆ ทุกๆ วัน ไม่สามารถสลัดอารมณ์เช่นนั้นออกจากจิตได้

ทั้งนี้เพราะกำลังจิตไม่พอ และกำลังปัญญาก็น้อยเกินไป ไม่อาจตัดอารมณ์นั้นให้ขาดได้ การสะสมได้เป็นไปติดต่อกันนานวัน อากาเรียดค่อยๆ เพิ่มขึ้นทีละน้อยๆ (เหมือนสายยางเส้นน้อยที่ถูกดึงให้ตั้งอยู่ตลอดเวลา ก็จะต้องขาดผึงออกครั้งหนึ่ง) ในที่สุดสติสัมปชัญญะก็ขาดลอย จนไม่อาจเรียกคืนได้ กลายเป็นคนวิกลจริต

เท่าที่นักวิชาการได้ตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่าในเมืองใหญ่เมืองเจริญทางวัตถุ มีคนวิกลจริตมากกว่าในเมืองเล็กเมืองน้อยที่ไม่ค่อยเจริญทางด้านวัตถุ

อะไรจะเป็นที่พึ่งของบุคคลที่มีความขัดแย้งทางจิตใจ และความตึงเครียดทางอารมณ์เหล่านั้นได้ เสมอด้วยศาสนธรรมเป็นไม่มี ศาสนธรรมจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ ช่วยแก้ปัญหาคความขัดแย้งทางจิตใจได้อย่างยอดเยี่ยมที่สุด ไม่ว่าความตึงเครียดและความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นในกรณีใด เพราะศาสนธรรมสอนให้คนทำใจให้ถูกต้อง ไม่เป็นทาสของอารมณ์

ด้วยการพิจารณาเห็นข้อเท็จจริงอย่างนี้แหละ จึงได้มีการส่งเสริมให้มีการเผยแผ่ศาสนาในสังคมใหญ่ๆ โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นทางผ่านไปสู่มวลชน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทางสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ปัจจุบันการเผยแผ่ศาสนาทางสื่อมวลชนเป็นไปอย่างกว้างขวางทั้งทางหนังสือพิมพ์ (รายวัน รายสัปดาห์) วิทยุ และโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์บางฉบับได้ลงข้อคิดเห็นของพระภิกษุชั้นเถระทุกๆ เข้าวันจันทร์ นอกจากนี้ก็จัดรายการวิทยุบางคนยังได้นำข้อความในหนังสือพิมพ์นั้นมาย่ออีกครั้งหนึ่งพร้อมทั้งวิจารณ์ต่อ ส่วนมากก็เป็นในทางส่งเสริม ขยายความที่พระภิกษุท่านพูดไว้แล้ว หนังสือพิมพ์บางฉบับมีคอลัมน์ทางศาสนาเป็นประจำ ยกย่องบ้าง ตีบ้าง เสนอข้อคิดเห็นบ้าง บางฉบับมีทำที่ทำงานองนำข่าวทางศาสนาและศาสนธรรมออกเผยแพร่แก่ประชาชนโดยตรงทั้งฉบับ เกือบไม่มีเรื่องอื่นเลยนอกจากเรื่องทางศาสนา

ทางด้านวิทยุและโทรทัศน์ ก็มีหลายสถานีที่มีรายการทางศาสนา สถานีของกรมประชาสัมพันธ์นั้นนิมนต์พระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ไปแสดงธรรมทุกเช้า-เย็น ของวันธัมมัสสวนะ (๘ คำ) และวันอุโบสถ (๑๕ คำ) มีศาสนิกนิยมฟังกันมาก

ทางโทรทัศน์บางสถานี ก็มีรายการแสดงธรรมในวันพระตอนเย็น ถ้าเป็นวันสำคัญๆ เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา ก็นิมนต์พระสงฆ์ผู้มีชื่อเสียงด้านธรรมกล่าวกวไปเทศน์คู่ปุจฉา-วิสัชนา บางสถานีมีรายการทางพระพุทธศาสนาทุกเช้าวันเสาร์

ดูตามนี้แล้วน่าจะทำให้ท่านผู้อ่านรู้สึกว่ บรรยากาศแห่งประเทศไทยของเรานี้ อบอวลไปด้วยกลิ่นอายแห่งพระพุทธศาสนา มีความสงบร่มเย็น ประชาชนเข้าถึงพุทธธรรม เป็นธรรมชีวี ครอบงำชีวิตโดยธรรม ไม่มีการเบียดเบียนกัน แต่ความจริงเท่าที่ประจักษ์แก่เราทั้งหลายอยู่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธก็จริง แต่ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาโดยหาเหตุผล เข้าถึงจุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามหลักคำสอนของศาสนานี้ยังมีน้อยเกินไป ไม่เพียงพอจะค้ำจุนส่งเสริมศาสนาให้ดำรงมั่นและเจริญรุ่งเรืองไปได้เท่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งนำมาจากข้อบกพร่อง ในการเผยแผ่ศาสนาอยู่บ้าง ทำให้ศาสนาที่เป็นตัวแท้ไม่เข้าถึงใจของประชาชน

“คนส่วนใหญ่จึงนับถือศาสนา และเข้าฟังศาสนาเพียงเป็นเครื่องประเล้าประโลมใจ เป็นทำนองหลอกตัวเองไปวันๆ หรือเป็นครวๆ ไม่ได้ใช้หลักธรรมทางศาสนาเป็นหลักใจในการดำเนินชีวิต เมื่อมีปัญหาชีวิตขึ้น จึงมักแก้ปัญหาด้วยอารมณ์ ไม่ได้แก้ไขปัญหาชีวิตทั้งชีวิตส่วนตัวและสังคมด้วยหลักธรรม คือไม่ได้นับถือศาสนา โดยการปฏิบัติธรรม ผลที่ออกมาก็คือสังคมชาวพุทธของเราแสดงตนออกมาอย่างที่ท่านทั้งหลายได้เห็นด้วยตัวเองอยู่แล้ว สับสน ไม่มีอุดมคติที่แน่นอน ชีวิตจริงเดินห่างจากศาสนา ต้องการศาสนาเพียงชั่วคราวชั่วคราว เพียงพิธีการเปลือกนอกแล้วก็ผ่านไป”

ข้อบกพร่องและสิ่งที่ควรแก้ไข ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการแสดงตนของผู้นำทางศาสนา

ผลที่ปรากฏออกมาอันไม่เป็นไปตามสมมติความมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้นนี้ จริงอยู่ ส่วนหนึ่งเป็นความบกพร่องของประชาชนเองที่ไม่ศึกษาให้เข้าใจในศาสนาที่ตนนับถืออยู่อย่างมีเหตุผล เหมือนนับถือคนโดยที่ไม่เคยรู้จักเขา แต่ส่วนหนึ่งก็เป็นข้อบกพร่องของวิธีการเผยแผ่และการแสดงตนของผู้นำทางศาสนาด้วยเหมือนกัน

การเผยแผ่ศาสนาที่ออกมาในรูปของการแสดงธรรมทั้งทางสี่สารมวลชนและทางกลุ่มชนโดยตรง ไม่ว่าจะกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่นั้น บางแห่ง บางบุคคล และบางคณะ ก็ทำได้ดีอย่างน่าสรรเสริญ มีความตั้งใจดี วิธีการเผยแผ่ดี บุคลากร (วิทยากร) มีความรู้ความเข้าใจศาสนาอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีความต้องการอย่างรุนแรงที่จะแนะนำชักจูงพุทธศาสนิกให้ละสิ่งที่ผิด ถือเอาสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา

แต่ยังมีนักเผยแผ่บางคน บางกลุ่ม บางแห่ง คอยชักจูงประชาชนไปเสียอีกทางหนึ่ง ไม่ใช่เป็นการประกาศศาสนา แต่เป็นการเผยและประกาศทิฏฐิของตน ความคิดเห็นของตน โดยไม่เอื้อเฟื้อว่าหลักคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นเป็นอย่างไร เมื่อจิตใจของตนยังรกไปด้วยกิเลสตัณหา ทิฏฐิของตนยังหนาแน่นไปด้วยอุปาทาน และ

จักขุ คือปัญญาของตนยังจำกัด ยังไม่บริสุทธิ์ผ่องใสอย่างเช่นพระอริยเจ้า จะให้เห็นแจ้งอย่างที่พระอริยเจ้าเห็นได้อย่างไร แต่ถึงกระนั้นเขาก็ยังกล้าออกความเห็นขัดแย้งคำคัดค้านคำสอนของพระอริยเจ้า พระอริยเจ้าทั้งหลายกล่าวว่า โลกหน้ามี เขากล่าวว่าไม่มี เป็นต้น

ดังที่พระพุทธองค์ตรัสแก่พราหมณ์และคหบดีชาวหมู่บ้านศาลาวา

“เมื่อโลกหน้ามี เขาเห็นว่าไม่มี ความเห็นของเขาเป็นมิจฉาทิฎฐิ เมื่อโลกหน้ามี เขากล่าวว่าไม่มี คำของเขาเป็นมิจฉาวาจา เขาทำตนเป็นข้าศึกกับพระอรหันต์ผู้รู้โลกหน้า เขาทำให้คนอื่นพลอยเห็นด้วยว่าโลกหน้าไม่มี การทำให้พลอยเห็นด้วย เป็นการให้พลอยเห็นด้วยกับอสังกรรม (กรรมของอสังตบุรุษ กรรมของคนไม่ดี) เขายกตนข่มผู้อื่น โดยนัยนี้ เริ่มต้นทีเดียวเขาก็จะละทิ้งความมีศีลดีงาม เข้าไปตั้งความทุศีลไว้เสียแล้ว มีทั้งความเห็นผิด ดำริผิด พุทธิผิด ความเป็นข้าศึกกับพระอริยเจ้า ชักชวนคนให้เห็นด้วยกับอสังกรรม ยกตนข่มผู้อื่น บาปอกุศลเอนกประการเหล่านี้ ย่อมเกิดขึ้นเพราะความเห็นผิดเป็นปัจจัย”

ตามพระพุทธพจน์นี้ ผู้เผยแผ่ศาสนาจะต้องสำรวจระวังความคิดเห็นของตนอันขัดแย้งกับหลักพระพุทธศาสนาไว้บ้าง นอกจากนี้ การที่นักเผยแผ่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันนั้น ทำให้ผู้ฟังลังเลสับสน ไม่อาจตั้งศรัทธาลงไปในแง่ใดแห่งหนึ่งให้มั่นคงยั่งยืนได้ เพื่อเห็นแก่

ศรัทธาของประชาชน คณะสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาน่าจะวินิจฉัยวางหลักการ วางแนวนโยบาย พร้อมทั้งชี้เหตุผลว่า ผู้เผยแผ่ศาสนา ควรจะพูดเรื่องนี้ๆ อย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกัน ไม่ขัดแย้งกันเอง เพราะเหตุที่นักปราชญ์ทางศาสนาพูดกันคนละอย่าง ชาวบ้าน จึงไม่ทราบว่าจะเชื่อใคร และเชื่ออย่างไร ในที่สุดเลยลังเลลังเล ยังศรัทธาให้ตั้งมั่นไม่ได้

ตัวอย่างเช่น โรงเรียนแห่งหนึ่งเชิญวิทยากรไปบรรยายให้นักเรียนฟัง สัปดาห์แรกวิทยากรพูดชักจูงให้นมนำจิตใจนักเรียนให้เชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ สังสารวัฏ ผลของกรรมดี-กรรมชั่ว พร้อมทั้งเหตุผลน่าฟัง เด็กสนใจและเชื่อไปแล้วถึงร้อยละ ๗๐ แล้วพอ สัปดาห์ที่ ๒ เชิญวิทยากรอีกคนหนึ่งไปบรรยาย

เขาพูดปฏิเสธเรื่องนรก-สวรรค์ สังสารวัฏ เขาพูดว่า นรก-สวรรค์ สังสารวัฏ การเวียนว่ายตายเกิดต่างๆ นั้น มีเฉพาะในชาตินี้ ชาติเดียวเท่านั้น เทวดาไม่มี จะเป็นเทวดาหรือเปรต หรือสัตว์นรก ก็อยู่ในตัวนี้แหละ เขายกเหตุผลน่าฟัง เด็กสนใจ และสอดคล้องกับความโน้มเอียงของเด็กที่ไม่ค่อยเชื่อเรื่องโลกหน้าอยู่แล้ว ความเชื่อร้อยละ ๗๐ ของเด็กเมื่อสัปดาห์ก่อนก็หายไปหมด ตกลง ๒ สัปดาห์เด็กยังไม่ได้ความเชื่ออะไร พฤติกรรมของเด็กก็แสดงออก ในรูปของความไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจในคุณธรรมว่าจะมีผลอะไรต่อชีวิตของตน กระแสความคิดก็แล่นไปยึดเหนี่ยวเอาวัตถุนิยมเป็นที่พึ่งของชีวิต เราเห็นง่าย บรรลุได้ทันตาเห็น

ถ้านักเผยแผ่ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไปพูดอย่างนี้ตลอดปี เด็กนักเรียนโรงเรียนนั้นก็คงไม่ได้ความเชื่ออะไรเป็นแก่นสารแห่งชีวิตตน คนที่ไม่มีศรัทธามั่นคงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ในที่สุดก็สิ้นศรัทธา แม้แต่ตัวเองก็ปล่อยชีวิตให้ล่องลอยไปเหมือนเรือไม่มีพาย ไม่มีเครื่องยนต์

ฯลฯ

การเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ทางวิทยุกระจายเสียงหลายแห่ง มักลงท้ายด้วยการบอกบุญเรียกรอว่าท่านจะสร้างสิ่งนั้นสิ่งนี้ ที่นั่นที่นี่ แล้วก็บอกสถานที่บริจาคให้เรียบร้อย ทำให้คนฟังรู้สึกวาทะนาของท่านอิงอาศัยลาม มุ่งเอาลามสักการะหรือวัตถุปัจจัยเป็นจุดมุ่งหมาย ส่วนการแสดงธรรมเป็นเพียงวิธีการที่จะไปสู่จุดจุดหมายนั้นเท่านั้น ศรัทธาของเขาก็คลายลง ส่วนมากเป็นอย่างนี้ คนที่เข้าใจท่านไปในทางนี้ มองท่านไปในแง่ความเห็นอกเห็นใจมีน้อยคน อาจจะถูกวันพระบางรูปที่ชาวบ้านศรัทธาในตัวท่านอย่างเต็มที่อยู่แล้ว

นอกจากนี้ ท่านที่เทศน์คู่ (๒ ธรรมาส์) ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีโทรทัศน์นั้น บางคราวสถานีให้เวลาท่าน ๒ ชั่วโมง ท่านก็ไปนั่งเหย้าเหยาะหัวเราะเอิ๊กอ้ากกันเองเสียตั้งครึ่งค่อนเวลา เหลือเวลาอีกเล็กน้อยก็พูดธรรมะนิดหน่อยแล้วก็เหย้ากันต่อไปจนจบ ทั้งๆ ที่ชาวบ้านในห้องส่งนั่งประณมมือฟัง และชาวบ้านทั่วประเทศเปิดฟัง แต่บางคนก็ฟังไม่จบ (ทั้งๆ ที่อยากฟัง) เพราะทนรำคาญไม่ไหว ท่านไม่สำรวจเลย ผู้เขียนสงสัยว่าทำไมท่านจึงพยายามนักพยายามหนาให้ตลกขบขัน ให้คนหัวเราะในเวลาเทศน์ ไม่เห็น

จำเป็นเลย แต่บางท่านก็เทศน์ดี ได้นื้อหาสาระ ไม่เสียเวลาของ
สถานด้วยการเข้าแห่กัน ผู้เขียนเห็นว่าถ้าท่านพูดธรรมะง่ายๆ
เรียบๆ ให้เป็นประโยชน์แก่คนทั่วไป แม้จะใช้เวลาสัก ๓๐ นาทีก็
น่าจะมีคุณค่ากว่า

ประการสุดท้ายที่ควรพิจารณาคือ ถ้าเราถือว่าตัวอย่างที่ได้
เห็นย่อมเด่นชัด หรือมีคุณค่ากว่าคำสอนด้วยวาจาแล้ว ตัวอย่าง
ของผู้นำทางพระพุทธศาสนาบางส่วนเวลานี้ไม่สร้างทัศนคติที่ดีแก่
ผู้พบเห็นและได้ยินได้ฟังนัก

ความเป็นอยู่อย่างหรูหราฟุ่มเฟือยเกินไปของผู้นำศาสนา
บางท่าน บางกลุ่ม หรือบางระดับขั้นนั้นไม่เป็นนิมิตที่ดีของพระพุทธ
ศาสนาเลย ผู้เขียนมองเห็นเป็นจุดอันตราย เป็นจุดโจมตีของผู้
มุ่งร้าย เป็นจุดเอือมระอาเศร้าสลดใจของผู้ศรัทธาในศาสนา เป็นจุด
อ่อนแอทางจิตใจของผู้นำทางศาสนาเอง ที่ยอมให้ลามกสรวลเสริญ
และแสลงสิ่งแห่งโลกียธรรมครอบงำเอาไว้ได้ ลามสักการะและชื่อเสียง
นั้นสำหรับบุคคลผู้ตกอยู่อำนาจของมันแล้วเป็นของทารุณแสบเผ็ด
ดังที่พระพุทธองค์ตรัสเตือนไว้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เราตถาคตกำหนดรู้ด้วยใจว่า บุคคลบางคนใน
โลกนี้ไม่ยอมทำชั่ว เช่นพูดเท็จ แม้เพราะเหตุแห่งสตรีงามยั่วยวน
แต่พอลามสักการะและชื่อเสียงครอบงำอำยิจิตแล้ว เขาก็พูดมุสาได้
ทั้งๆ ที่รู้ นี่แหละภิกษุทั้งหลาย ลามสักการะและชื่อเสียงที่เกิดขึ้น
แล้ว และทำโดยประการที่มันจะไม่ครอบงำจิตได้”

ผู้เขียนเขียนเรื่องนี้ด้วยความสุจริตใจ หวังดี มีกัลยาณมิตร เป็นห่วงเป็นใยพระพุทธศาสนา ในฐานะของพุทธศาสนิกชนคนหนึ่ง ซึ่งมีสิทธิจะเป็นห่วงสิ่งที่เคารพของตนได้ ความคิดเห็นที่แสดงออก ก็เกิดจากใจจริง ขอบทนายใหญ่และผู้รู้ได้โปรดตรองดูเถิด ว่าข้อความ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จริงหรือเท็จอย่างไร

อเนกการจัดงานต่างๆ ของวัดต่างๆ นั้นมักจะมีจุดมุ่งหมาย ไปในการหาเงินเสียแทบทั้งสิ้น และแทบทุกคราวไป ผู้เขียนเห็นว่า ทางวัดน่าจะจัดงานเพื่อแจกจ่ายธรรม แนะนำวิธีครองชีวิตอันประเสริฐ แก่ประชาชนบ้างเป็นครั้งคราว ไม่ใช่แจกจ่ายแต่วัตถุให้เขาไป หรือ จะจัดงานอะไรสักครั้งหนึ่ง ก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เงิน จัดงานเพื่อหาเงินเรื่องอื่นๆ ที่จัดขึ้นในงานนั้นก็เพียงเครื่องล่อให้ คนมาบริจาคเงิน ถ้าทำกันอยู่อย่างนี้เรื่อยไปแล้ว ที่เราภูมิใจกัน นักหนาว่า พระพุทธศาสนาในเมืองไทยเจริญที่สุดนั้น ก็จะไม่เจริญแต่ เพียงเปลือกนอก หามีสาระแก่นสารอันแท้จริงอะไรไม่ และวันหนึ่ง ช่างหน้า อาจจะมีคนอย่างมาร์ติน ลูเธอร์ เกิดขึ้นในวงการพระพุทธ ศาสนาแห่งประเทศไทยก็ได้

ผู้เขียนเห็นว่า คณะสงฆ์ซึ่งมีมหาเถรสมาคมเป็นแกนกลาง อยู่ นั้น ควรมีบทบาทในการเผยแผ่ศาสนาให้เป็นระบบยิ่งกว่านี้ เมื่อก่อนนี้สังฆมนตรีองค์การเผยแผ่เป็นผู้รับผิดชอบในการเผยแผ่ ศาสนา แต่เวลานี้ ใครเป็นคนรับผิดชอบงานด้านนี้ก็ไม่มีใครทราบ ต่างคนต่างทำกันไปตามกำลังศรัทธาและปัญญาของตน คณะสงฆ์

ควรมีโครงการ หลักการ และวิธีการอันก้าวหน้า รัตกุมและคอยติดตามผลเป็นระยะๆ นอกจากนี้ ควรจัดพิมพ์เอกสารหรือจุลสารเล็กๆ บรรจุข้อความอันเข้าใจง่าย ปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน แจกจ่ายไว้ในที่ชุมนุมชนบ้าง เช่น ที่สถานีรถไฟ วัดต่างๆ ควรมีที่ปรึกษาทุกข์สำหรับประชาชน

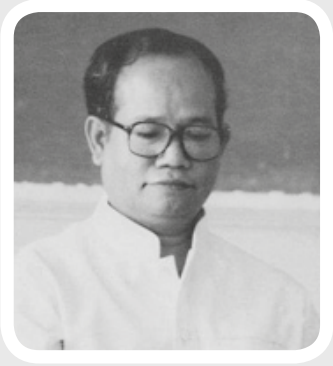
เพื่อเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือเยาวชนผู้ลำบากยากจน คณะสงฆ์น่าจะมีโรงเรียนของตนเองอย่างน้อยจังหวัดละแห่ง ดำเนินการโดยพระสงฆ์ อาจเป็นโรงเรียนมัธยมหรือระดับประถมศึกษา ก็สุดแล้วแต่ความเหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ โรงเรียนชนิดต่างๆ ของคริสต์ศาสนาเกิดขึ้นในเมืองไทยมากมาย ดำเนินการโดยบาทหลวง และทำงานได้ดี เป็นที่นิยมของคนทั้งหลาย คณะสงฆ์จะจัดโรงเรียนอย่างนั้นบ้างไม่ได้หรือ

ทุกคนยอมรับว่า อิทธิพลของพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ในเมืองไทยนั้นมีอยู่อย่างเหลือล้น เงินศาสนสมบัติก็มีอยู่จำนวนไม่น้อย แต่โรงเรียนเด็กของพระพุทธศาสนา ดำเนินการให้การศึกษาโดยพระสงฆ์แบบโรงเรียนชนิดต่างๆ ของคริสต์ศาสนานั้น (เท่าที่ทราบเวลานี้) ไม่มีเลยสักโรงเรียนเดียวทั่วประเทศ โรงเรียนประถมมัธยมต่างๆ ที่อยู่ในวัดเวลานี้ดำเนินการโดยรัฐบาลทั้งสิ้น ถ้าคณะสงฆ์คิดจะตอบแทนประชาชนผู้เสียสละหยาดเหงื่อแรงงาน สละทรัพย์เงินทองอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาโดยการช่วยเหลือบุตรหลานของเขาให้มีการศึกษาดี มีจริยธรรมสูง โดยการค่อยๆ

ปลุกฝังจากโรงเรียนของคุณะสงฆ์เองแล้ว จะเป็นการชอบด้วย
เหตุผล ถูกกาลเทศะ และยังเป็นการรักษาฐานะของตนให้มั่นคง
ยั่งยืนต่อไปอีกด้วย เป็นการนำเอาเงินทองที่ประชาชนสละออกมา
บำรุงศาสนานั้นแหละกลับคืนสู่ประชาชนและประเทศชาติอย่าง
ถูกต้องเหมาะสมที่สุด

นอกจากการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นส่วนตัวอันเป็นข้อหลักแล้ว
ถ้าทำประโยชน์แก่สังคมอย่างนี้ด้วย ก็จะเป็นการเผยแผ่ศาสนาที่จะ
ได้ผลในระยะยาวและมั่นคงอย่างยิ่ง

ผู้เขียนเชื่อว่าคณะสงฆ์ทำได้ ถ้าคณะสงฆ์ดำริจะทำ นอก
จากท่านจะเห็นว่าธุระไม่ใช่แล้วเฉยเสียก็จริงใจ แต่ขอกราบเรียน
ว่า เวลานี้ฐานะของพระพุทธศาสนาในเมืองไทยนั้นไม่มั่นคง ลำต้น
และรากผุกร่อน ถ้าท่านไม่รีบทำอะไรสักอย่างหนึ่งเพื่อความ
มั่นคงของพระพุทธศาสนาแล้ว อาจไปรู้สึกตัวเอาเมื่อสายเสียแล้ว
และจะต้องเสียใจกันไปทั้งประเทศ อย่างที่บางประเทศเคย
ประสบมาแล้ว ❀

ประวัติย่อ

อาจารย์วศิน อินทสระ

ชาติภูมิ

เกิดที่หมู่บ้านท่าศาลา อำเภอรัตตภูมิ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗ เมื่อจำความได้ พ่อแม่ได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านตากแดด ตำบลปากกรอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การบรรพชาอุปสมบท

• บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี ที่วัดบุปผาราม เขตธนบุรี กรุงเทพฯ เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๐ และอุปสมบทเป็นภิกษุเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗
ลาสิกขา เมื่อ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗

การศึกษา

- มัธยม ๘ (สมัครสอบ)
- นักธรรมเอก
- เปรียญ ๗ (ป.ธ.๗)
- ศาสตราจารย์บัณฑิต (มหามกุฏราชวิทยาลัย)

- M.A. (ทางปรัชญา มหาวิทยาลัยบานาร์ส อินเดีย)
- ปริญญาตรีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าที่การงาน

สอนวิชาศีลธรรม

- ที่โรงเรียนราชินี
- ที่โรงเรียนพณิชยการสีลม (อาจารย์ผู้ปกครอง)
- ที่โรงเรียนเตรียมทหาร และเป็นหัวหน้าแผนกสารบัญ มียศเป็นร้อยโท

• สอนวิชาพุทธปรัชญาเถรวาท-มหายาน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ประมาณ ๑๒ ปี ตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๒๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓)

• สอนวิชาพุทธศาสนาในประเทศไทยและวิชาจริยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ประมาณ ๑๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๓)

• สอนที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เกี่ยวกับศาสนาและปรัชญาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๒ (เป็นระยะเวลา ๔๖ ปีเต็ม)

• สอนพิเศษประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับความรู้ทางพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๕ มาจนถึง พ.ศ. ๒๕๕๓ (เป็นระยะเวลา ๒๘ ปีเต็ม)

- บรรยายพิเศษในที่ต่างๆ ตามที่ได้รับเชิญ
- บรรยายธรรมทางวิทยุตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จนถึงพ.ศ. ๒๕๕๐ โดยออกเป็นรายการสดบ้าง ใช้เทปบ้าง (เป็นระยะเวลา ๑๑ ปีเต็ม)

การประพันธ์

- เขียนหนังสือประเภทต่างๆ เช่น นวนิยายอิงหลักธรรม อธิบายหลักธรรม ฯลฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ มาจนถึงปัจจุบัน มีประมาณกว่า ๑๖๐ ชื่อเรื่อง บางชื่อเรื่องก็มีหลายเล่ม เช่น *ทางแห่งความดี* เป็นต้น

ทำนิตยสาร

- เป็นบรรณาธิการนิตยสารธรรมจักร ของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๔
- เป็นบรรณาธิการนิตยสารศุภมิตร ของมูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนาและมนุษยธรรม (กศม.) ของวัดมกุฏกษัตริยาราม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑

รางวัลพิเศษ

- ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้รับโล่รางวัลชมเชยจากคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประเภทสารคดี หนังสือเรื่อง “จริยาบถ” และในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ หนังสือเรื่อง *จริยศาสตร์*
- ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับพระราชทานรางวัล “เสาเสมาธรรมจักร” ในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาประเภทวรรณกรรมเนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับเกียรติคุณบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะ เป็นรางวัลชมเชย ประเภทสร้างสรรค์ด้านศาสนา จากบทความเรื่อง “หลักธรรมกับการพึ่งตนเอง”

- **๒๒ เมษายน ๒๕๕๒** ได้รับรางวัล “พุทธคุณูปการ กาญจนเกียรติคุณ” ในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม
- **๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓** ได้รับรางวัล “ปุษนียบุคคลด้านภาษาไทย” เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรม
- **๒๔ มกราคม ๒๕๕๔** ได้รับรางวัล “นราธิป” ในฐานะนักเขียนอาวุโส ประจำปี ๒๕๕๗ จากสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย (ในพระบรมราชูปถัมภ์)
- **๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔** ได้รับรางวัล “ผลงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีเด่นด้านวรรณกรรม” ประจำปี ๒๕๕๔ จากมูลนิธิศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

เรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา

เรื่อง *พระอานนท์ พุทธอนุชา* นอกจากจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว สารานุกรมวรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (Encyclopedia of World Literature in 20th Century) ได้นำเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชาไปสละตีไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่าได้ชี้ทางออกให้แก่สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหานานัปการ

“

ชีวิตของเราสั้นนิดเดียว
แต่ธรรมะจะอยู่คุ้มครองโลกไปอีกนาน
จึงน่าจะเห็นความสำคัญของธรรม
มากกว่าความสำคัญของตน
เราอยู่ได้ทุกวันนี้ อยู่มาได้แบบนี้
ก็เพราะธรรมคุ้มครองอยู่
จึงควรช่วยกันกล่าวธรรม
ส่องแสงธรรมให้แก่โลกอันมืดอยู่โดยปกติ
ธรรมเป็นธง คือเป้าหมาย
ของท่านผู้แสวงหาคุณความดีทั้งหลาย

”

พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอานนทน์ว่าการแสดง
ธรรมแก่ผู้อื่นไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย เพราะผู้แสดง
ธรรมจะต้องตั้งตนไว้ในธรรม ๕ อย่างเสียก่อน คือ

๑. เราจักแสดงธรรมไปโดยลำดับไม่ตัดลัดให้ขาด
ความ
๒. เราจักอ้างเหตุผล แนะนำให้ผู้ฟังเข้าใจ
๓. เราจักตั้งจิตเมตตา ปรารถนาให้เป็นประโยชน์
แก่ผู้ฟัง
๔. เราจักไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภ
๕. เราจักไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น
คือว่า จักไม่ยกตนเสียดลีย์ผู้อื่น

(พระไตรปิฎกบาลีเล่ม ๒๒ หน้า ๒๐๖)

Facebook : อาจารย์วศิน อินทสระ

Facebook : Wasin Indasara

www.ruendham.com

www.kanlayanatam.com